

RAPPORT

Circulaire Activiteiten Decentrale Overheden

Provincies, Gemeenten, Waterschappen,
Omgevingsdiensten en Regio organen

Klant: PBL

Referentie: BI4629

Status: S0/P01.01

Datum: Monday, 18 July 2022

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Laan 1914 no.35
3818 EX AMERSFOORT
Transport & Planning
Trade register number: 56515154

+31 88 348 20 00 **T**
+31 33 463 36 52 **F**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Circulaire Activiteiten Decentrale Overheden

Ondertitel: CE Activiteiten in de regio
Referentie: BI4629
Status: P01.01/S0
Datum: Monday, 18 July 2022
Projectnaam: CE Activiteiten in de regio
Projectnummer: BG8872-101-100
Auteur(s): Jan Bart Jutte, Pieter van Bommel, Eva Herrewijnen, Saskia Manders, Peter de Boer, Paul Mul

 Gecontroleerd door: Jan Bart Jutte

Datum/paraaf:

 Goedgekeurd door: Paul Mul

Datum/paraaf:

Classificatie
Open

Disclaimer

No part of these specifications/printed matter may be reproduced and/or published by print, photocopy, microfilm or by any other means, without the prior written permission of HaskoningDHV Nederland B.V.; nor may they be used, without such permission, for any purposes other than that for which they were produced. HaskoningDHV Nederland B.V. accepts no responsibility or liability for these specifications/printed matter to any party other than the persons by whom it was commissioned and as concluded under that Appointment. The integrated QHSE management system of HaskoningDHV Nederland B.V. has been certified in accordance with ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 and ISO 45001:2018.

Samenvatting

Als input voor de ICER heeft Royal HaskoningDHV in opdracht van het PBL onderzoek gedaan naar wat decentrale overheden doen om de transitie naar een circulaire economie te stimuleren. Voor dit onderzoek zijn 59 decentrale overheden geselecteerd: 12 provincies, 30 gemeenten, 5 waterschappen, 7 omgevingsdiensten en 5 regio organen. De selectie vond onder andere plaats op basis van spreiding over het land en grootte. Hierbij is de voorkeur gegeven aan (veronderstelde) koplopers. Het betreft een herhaling van het eerder in 2020 uitgevoerde onderzoek met dezelfde steekproef van overheden. Aanvullend is deze keer een enquête gehouden waaraan 67 decentrale overheden hebben deelgenomen. Bij het onderzoek zijn verschillende decentrale overheden en de koepels UvW, VNG en IPO nauw betrokken geweest.

Van de 59 onderzochte overheden zijn alle circulaire activiteiten in kaart gebracht door middel van online deskresearch, deze lijst is gecontroleerd en aangevuld door de betrokken overheden. Van de gevonden circulaire activiteiten is vervolgens benoemd welke beleidsinstrumenten hierbij zijn ingezet. Hierbij zijn 8 hoofdinstrumenten en 59 sub-instrumenten onderscheiden. Ook is een koppeling gelegd tussen transitieagenda's en circulaire strategieën.

In 2022 zijn bij de onderzochte overheden ongeveer 35% meer lopende activiteiten gemeten dan in 2020. Dit lijkt een intensivering, maar harde conclusies hierover zijn niet te trekken, de omvang en impact van de activiteiten zijn immers niet gemeten. Bij deze activiteiten wordt vaak een combinatie van beleidsinstrumenten ingezet. Gemiddeld vinden we 1,5 beleidsinstrumenten per activiteit. Provincies doen gemiddeld de meeste activiteiten.

Er is ten opzichte van 2020 geen grote verschuiving of verbreding van de focus van de activiteiten te zien van de decentrale overheden. Ook het door de onderzochte overheden ingezette type instrumenten is overwegend hetzelfde als in 2020. Bedrijfsondersteuning en -financiering, Informatie-uitwisseling en Onderzoek zijn nog steeds de meest ingezette beleidsinstrumenten. Een toename is wel zichtbaar in kennis delen, met een toename van de inzet op Informatievoorziening en Kennisnetwerken.

Het type beleidsinstrumenten ingezet door de verschillende type overheden laat zien dat er verschillen zijn in de rollen die overheden nemen binnen de circulaire transitie. Waar provincies en gemeentes het grootste deel van hun activiteiten richt op het ondersteunen van het regionale bedrijfsleven, benutten waterschappen het meest het inkoopinstrumentarium, zetten omgevingsdiensten het meest in op onderzoek en zetten regio organen het meest in op hun rol om regionale netwerken en informatie-uitwisseling te versterken.

Veel activiteiten zijn net als in 2020 niet specifiek op een transitieagenda of circulaire strategie gericht maar generiek ingestoken om de transitie te stimuleren.

De inspanningen van decentrale overheden gaan overwegend gepaard met beleidsmatige inbedding van circulaire economie. Van de ondervraagde overheden heeft ongeveer 90% CE-beleid vastgesteld of is daarmee bezig. De uitvoering van activiteiten wordt evenwel belemmerd door onvoldoende middelen, onduidelijke doelstellingen, onvoldoende support binnen de organisatie en onvoldoende kennis en kunde. Een meer concrete opgave voor decentrale overheden en samenwerking met andere overheden, bedrijven, inwoners en kennisinstellingen worden vaak als belangrijke sleutels naar succes genoemd.

Een nadere concretisering van doelen voor decentrale overheden zou in samenspraak met het Rijk tot stand kunnen komen. Daarbij kan ingespeeld worden op: 1) de Rijksdoelen voor CE, 2) de specifieke bijdrage die de verschillende type decentrale overheden vanuit hun rol en verantwoordelijkheden kunnen hebben en 3) de specifieke bijdrage die verschillende regio's kunnen hebben vanuit de economische en maatschappelijke context.

Inhoud

Samenvatting	2
1 Vervolgmeting circulaire activiteiten decentrale overheden	6
2 Aanpak vervolgmeting circulaire activiteiten	7
2.1 Inventarisatie circulaire activiteiten decentrale overheden	7
2.2 Analyse kader inventarisatie circulaire activiteiten	8
2.3 Enquête CE bij decentrale overheden	9
3 Overzicht circulaire activiteiten en beleidsinstrumenten	10
3.1 Overzicht circulaire activiteiten	10
3.2 Overzicht inzet acht beleidsinstrumenten	11
3.3 Transitieagenda behorend bij circulaire activiteiten	13
3.4 Circulaire strategie behorend bij circulaire activiteit	14
3.5 Betrokken actoren en doelgroep	16
4 Inzet van Beleidsinstrumenten door Decentrale Overheden	17
4.1 Top 10 beleidsinstrumenten (sub-instrumenten)	17
4.2 Beleidsinstrument 1: Onderzoek	18
4.3 Beleidsinstrument 2: Bedrijfs ondersteuning en -financiering	20
4.4 Beleidsinstrument 3: Inkoop	21
4.5 Beleidsinstrument 4: Informatievoorziening	23
4.5 Beleidsinstrument 5: Onderwijs	24
4.6 Beleidsinstrument 6: Netwerk en informatie-uitwisseling	26
4.7 Beleidsinstrument 7: Wet- en regelgeving	27
4.8 Beleidsinstrument 8: Ruimtelijke Ordening	28
5 Circulaire economie bij decentrale overheden	30
5.1 Enquête onder decentrale overheden naar voortgang transitie	30
5.2 Circulariteit veelal verankerd in beleid	30
5.3 Meeste decentrale overheden nog in fase van voorontwikkeling	30
5.4 Onvoldoende middelen het grootste knelpunt	31
5.5 Monitoren transitie lastig door ontbreken concrete doelstellingen	32
5.6 Gaat samenwerking de sleutel naar een circulaire economie worden?	32
6 Conclusies en Aanbevelingen	34
6.1 Conclusies	34
6.2 Aanbevelingen	36

Bijlagen

Bijlage A1: Beschrijving Beleidsinstrumenten

Bijlage A2: Aannames en afwegingen methode

Met dank aan de begeleidingscommissie, bestaande uit: Anne-Gerdien Prins (PBL), Trudy Rood (PBL), Pieter-Jan Bouwmeester (provincie Groningen), Franck Kuiper (provincie Noord-Holland), Bas Nanninga (UvW), Nelly Swijnenburg (gemeente Amersfoort) en Mark van Waas (VNG).

Dit rapport is tot stand gekomen in het kader van het Werkprogramma Monitoring en Sturing Circulaire Economie 2019-2023. Dit werkprogramma is een samenwerkingsverband van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Centrum voor Milieuwetenschappen Leiden (CML), het Centraal Planbureau (CPB), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), RVO.nl, Rijkswaterstaat en TNO onder leiding van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Het kabinet streeft naar een volledig circulaire economie in 2050. Het doel van het werkprogramma is om de door het kabinet uitgezette koers naar 2050 te kunnen monitoren en te evalueren en de overheid te voorzien van de kennis die nodig is voor de vormgeving of bijsturing van beleid. Meer informatie over het Werkprogramma Monitoring en Sturing Circulaire Economie is te vinden op <https://www.pbl.nl/monitoring-circulaire-economie>.

Monitoring en Sturing Circulaire Economie

1 Vervolgmeting circulaire activiteiten decentrale overheden

Monitoring van de transitie naar een circulaire economie.

Nederland bereidt zich voor op de transitie naar een circulaire economie (CE). De beleidsambitie van de Rijksoverheid is om in Nederland per 2030 het primaire grondstoffengebruik te halveren en om in 2050 volledig circulair te zijn. Het Rijk zet in op deze ambities met o.a. het Grondstoffenakkoord, het Rijksbrede programma CE en het VANG-programma. Ook veel decentrale overheden zetten in op de transitie naar een circulaire economie.

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) monitort de transitie naar een circulaire economie via het werkprogramma Monitoring en Sturing Circulaire Economie. Het programma richt zich op monitoring van nationale trends van effecten en transitieprocessen met als doel sturingsinformatie voor de politiek en het beleid te leveren. Met deze informatie kan de rijksoverheid haar beleid bijstellen of anders vormgeven. Dit gaat dan zowel om beleid op de korte termijn als meer strategische beleidslijnen voor de lange termijn. In 2020 verscheen hierover het ICER-rapport. In 2022 zal een nieuwe versie van dit rapport verschijnen. Hiervoor heeft het PBL informatie over de voortgang van deze transitie nodig eveneens als eventuele verschuivingen ten opzichte van afgelopen periode. Dit onderzoek draagt daaraan bij.

Vervolgmeting circulaire activiteiten decentrale overheden

Voorheen was er geen overzicht van activiteiten die decentrale overheden (kunnen) ondernemen om een effectieve bijdrage aan de lokale of decentrale circulaire economie te leveren. Ook ontbrak systematisch inzicht in de mogelijke instrumenten die overheden hiertoe kunnen inzetten. Hierdoor is er onvoldoende zicht op waar kansen liggen, wat goed gaat, wat belemmeringen zijn en waar de grootste impact te behalen valt. In 2020 is een eerste inventarisatie uitgevoerd (Inventarisatie Circulaire Activiteiten Decentrale Overheden, RHDHV, 2020). Nu in 2022 een vervolgmeting.

Belangrijkste aanpassingen ten opzichte van de inventarisatie 2020

De belangrijkste aanpassingen ten opzichte van de voorgaande meting zijn:

- In voorgaande meting zijn in opdracht van de Unie van Waterschappen in aanvulling op de beoogde 5 waterschappen ook alle overige waterschappen meegenomen in de inventarisatie, in totaal 21. Dit keer zijn deze 16 extra waterschappen niet meegenomen. De resultaten van voorgaande inventarisatie zijn hierop aangepast zodat een vergelijking met de huidige meting beter uitvoerbaar is.
- In beperkte mate is de onderverdeling van de onderscheiden beleidsinstrumenten in sub-instrumenten aangepast. Gezien de beperkte impact hiervan, zijn de resultaten van de 2020 meting hiervoor niet gecorrigeerd voor een betere vergelijking.
- In aanvulling op de inventarisatie van activiteiten, is onder de deelnemende overheden en een aantal aanvullende overheden een enquête uitgezet (met een respons van 67 overheden) om een aanvullend beeld te krijgen van de uitvoering van CE-beleid door decentrale overheden.

Inhoud rapport

In hoofdstuk 2 zijn de aanpak en het analysekader beschreven. In hoofdstuk 3 zijn de bevindingen beschreven van de herhaalmeting en is een vergelijking gemaakt met de eerdere meting in 2020. In hoofdstuk 4 is een nadere uitwerking gegeven per hoofdbeleidsinstrument van de ingezette sub-instrumenten. In hoofdstuk 5 zijn de resultaten van de enquête verwerkt. Tenslotte staan in hoofdstuk 6 de belangrijkste conclusies en aanbevelingen.

2 Aanpak vervolgmeting circulaire activiteiten

2.1 Inventarisatie circulaire activiteiten decentrale overheden

Dit onderzoek bestaat uit twee onderdelen:

1. Brede inventarisatie van circulaire activiteiten onder 59 decentrale overheden.
2. Enquête naar voortgang transitie waaraan 67 overheden hebben deelgenomen.

De aanpak van de inventarisatie van circulaire activiteiten is als volgt:

1. definiëren analysekader (zie verder paragraaf 2.2);
2. selectie decentrale overheden;
3. onderzoek (online) naar circulaire activiteiten van selectie decentrale overheden;
4. terugkoppeling resultaten online onderzoek aan betreffende decentrale overheid.

Selectie decentrale overheden

De vervolgmeting is in 2022 onder dezelfde steekproef van 59 overheden uitgevoerd, zie navolgende tabel.

Tabel 1 Overzicht aantal overheden als onderdeel van het onderzoek

decentrale overheid	Aantal in steekproef
1. Provincies	12
2. Gemeenten	30
3. Waterschappen	5
4. Omgevingsdiensten	7
5. Regio organen	5

Aanpassingen ten opzichte van 2020

In 2020 is een steekproef samengesteld van 75 decentrale overheden waaronder alle 12 provincies, 30 gemeenten, alle 21 waterschappen, 7 omgevingsdiensten en 5 decentrale organen. De steekproef onder alle waterschappen is mede mogelijk gemaakt door een aanvullende opdracht van de Unie van Waterschappen om alle waterschappen te beschouwen in plaats van een selectie. Deze 'extra' groep van waterschappen is in 2022 niet meegenomen. Om de resultaten goed vergelijkbaar te maken, zijn de extra waterschappen uit de resultaten van 2020 weggelaten.

Onderzoek naar circulaire activiteiten van decentrale overheden

Op basis van het analysekader en de geselecteerde decentrale overheden is per overheid een internetsearch gedaan naar circulaire activiteiten. Met online zoekopdrachten en het raadplegen van beschikbare 'verzameldocumenten' is een overzicht gemaakt en vastgelegd in een Excel-database. De bron van de informatie is via een weblink vastgelegd.

Terugkoppeling resultaten onderzoek aan betreffende decentrale overheid

De resultaten zijn per decentrale overheid per e-mail en in interviews teruggekoppeld en gevalideerd. Veelal betrof dit een ambtenaar die zich volledig of deels bezighoudt met circulaire economie. Feedback (aanpassingen of aanvullingen) is in de database verwerkt. Van 2/3 van de onderzochte overheden is feedback ontvangen. Deels zijn de online resultaten dus niet gevalideerd.

2.2 Analyse kader inventarisatie circulaire activiteiten

Om een systematisch onderzoek te kunnen doen, is samen met PBL het analysekader vastgesteld. De belangrijkste onderdelen van het analysekader zijn:

- Definitie Circulaire Economie (zie navolgend kader).
- Indeling in vijf categorieën decentrale overheden: provincies, gemeenten, waterschappen, regio organen en omgevingsdiensten.
- Definitie Circulaire Activiteit (zie navolgend kader).
- Indeling in acht type beleidsinstrumenten (zie navolgend kader).
- Indeling in hoofdkenmerken van activiteiten:
 - transitieagenda
 - circulaire strategie (R-strategie of Trede ladder van Moerman)
 - betrokken partijen

Een nadere uitwerking van aannames en methodische keuzes is gegeven in bijlage A2.

Definitie Circulaire Economie

In een circulaire economie staat het efficiënter gebruiken van grondstoffen centraal. Een circulaire economie is gericht op het langer in de productieketen houden van grondstoffen, met als doel een optimaal gebruik en hergebruik van grondstoffen, dus met de hoogste waarde voor de economie en de minste schade voor het milieu (*Bron: PBL-website, onderwerp circulaire economie*).

Definitie Circulaire Activiteit

Onder een circulaire activiteit van een decentrale overheid wordt de inzet van een beleidsinstrument door een decentrale overheid verstaan met als doel om bij te dragen aan de versnelling of realisatie van de transitie naar een circulaire economie.

Acht beleidsinstrumenten

De circulaire activiteiten koppelen aan de volgende acht beleidsinstrumenten:

1. Onderzoek
2. Bedrijfsondersteuning en -financiering
3. Inkopen en aanbesteden
4. Informatievoorziening
5. Onderwijs
6. Netwerk en informatie-uitwisseling
7. Wet- en regelgeving/ VTH
8. Ruimtelijke ordening

Deze type beleidsinstrumenten zijn weer onderverdeeld in sub-instrumenten. Deze onderverdeling is gemaakt op basis van literatuur en iteratief aangevuld op basis van de gevonden Circulaire Activiteiten. Het volledige overzicht van beleidsinstrumenten en sub-instrumenten is te vinden in de bijlage A1.

Aanpassingen ten opzichte van 2020

- Tijdens het onderzoek is ook gekeken in welke fase de geïnventariseerde activiteiten zich bevinden. Tijdens het onderzoek zelf bleek het echter lastig te duiden bij welke fase een bepaalde activiteit precies hoort en is ervoor gekozen deze in de rapportage niet mee te nemen.
- Ook zijn activiteiten toebedeeld aan sectoren waar een activiteit betrekking op heeft (met SBI-codering). Daar waar het de bouw betrof was dit veelal wel duidelijk, Andere sectoren blijken vaak lastig te duiden. De toedeling aan sectoren is dan ook beperkt tot de relatie met transitieagenda's.

- In beperkte mate is de onderverdeling van de hoofdinstrumenten in sub-instrumenten aangepast. Gezien de beperkte impact van de overige aanpassingen, zijn de resultaten van de 2020 meting hiervoor niet gecorrigeerd. Dit geldt niet voor de samenvoeging van Expertisecentra en (Online) platforms, hiervoor zijn de resultaten van 2020 aangepast voor een betere vergelijking met 2022. Het betreft de volgende aanpassingen:

Onderzoek

- Living lab is toegevoegd als sub-instrument.

Inkoop

- Consessie is van wet- en regelgeving overgezet naar inkoop.

Informatievoorziening

- Expertisecentra en (online) platforms zijn samengevoegd en ondergebracht onder Informatievoorziening. Voorheen stond (online) platforms bij Netwerk en informatie-uitwisseling.

Netwerk en informatie-uitwisseling

- Expertisecentra en (online) platforms zijn samengevoegd en ondergebracht onder Informatievoorziening. Voorheen stond (online) platforms bij Netwerk en informatie-uitwisseling.

Wet- en regelgeving/ VTH

- Hernoemd in Wet- en regelgeving/ VTH (vergunningverlening, toezicht en handhaving).
- Toegevoegd sub-instrument adviesrol VTH.
- Vrijstelling/ regelvrij hernoemd in experimenteerruimte/ regelvrij
- Verordening, certificering en garanstelling hernoemd in verordening
- Bestemmingsplan/ Omgevingsplan is overgezet van wet- en regelgeving naar ruimtelijke ordening.
- Consessie is van wet- en regelgeving overgezet naar inkoop

Ruimtelijke ordening

- Toevoegen sub-instrument Omgevingsvisie toegevoegd.
- Bestemmingsplan/ Omgevingsplan is overgezet van wet- en regelgeving naar ruimtelijke ordening.

2.3 Enquête CE bij decentrale overheden

Om aanvullend op de inventarisatie van activiteiten een beeld te krijgen van de inspanningen van decentrale overheden om de circulaire economie in de regio te versnellen, is bij de meting van 2022 ook een enquête uitgevoerd. Tijdens de validatie van het onderzoek naar activiteiten zijn de bevindingen van de enquête ter toetsing voorgelegd aan de respondenten. De enquête is via verschillende kanalen verspreid. Aan de enquête hebben 67 decentrale overheden deelgenomen, met de volgende verdeling:

- 11 provincies
- 33 gemeenten
- 20 waterschappen
- 1 omgevingsdienst
- 2 overig

Onderzoeksvragen

In de enquête zijn vragen opgenomen gericht op:

- verankering van circulaire economie in beleid;
- gehanteerde beleidsdoelen circulaire economie;
- beleidsfase waarin de decentrale overheid zich bevindt;
- ervaren belemmeringen bij versnellen van circulaire economie;
- monitoring van beleid en doelen;
- mate van samenwerking.

3 Overzicht circulaire activiteiten en beleidsinstrumenten

In dit hoofdstuk zijn de resultaten beschreven van de inventarisatie van activiteiten van decentrale overheden om de transitie naar een circulaire economie te stimuleren.

3.1 Overzicht circulaire activiteiten

Aantal lopende activiteiten (1832) in 2022 (toename ruim 35% t.o.v. 2020)

Voor 2022 zijn in totaal 2606 activiteiten van decentrale overheden in de database opgenomen. Van het totaal aantal gemeten activiteiten in 2022 zijn er tijdens de meting 774 gestopt of afgerond. Dit betekent dat er 1832 lopende activiteiten zijn. Van het totaal aantal activiteiten in 2022 van 2606 waren er in 2020 al 824 gestart, 1028 activiteiten zijn in de periode daarna gestart.

Lopende en gestopte/ afgeronde activiteiten in 2022

- Lopende activiteiten: 1832
- Gestopte/ afgeronde activiteiten: 774
- Totaal aantal activiteiten 2022: 2606**

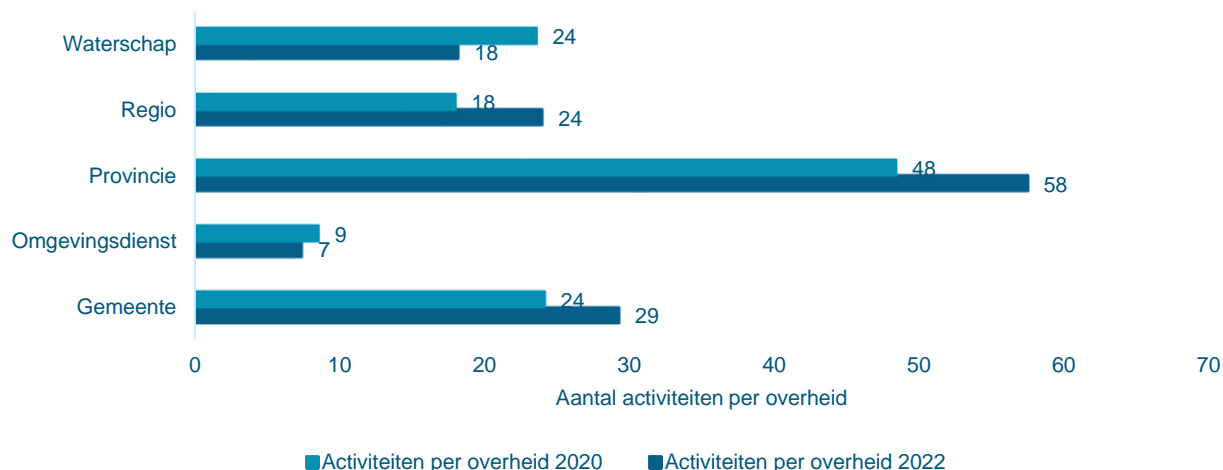
Nieuwe activiteiten in 2022 en al in 2020 lopende activiteiten

- Nieuwe activiteiten (na 2020 gestart): 1028
- Reeds in 2020 lopende activiteiten: 824
- Totaal aantal activiteiten 2022: 2606**

In 2020 was het totaal aantal gemeten activiteiten 1578 waarvan 1343 lopend (hier zijn de 'extra' waterschappen uit weggelaten (zie voor toelichting hoofdstuk 2)). Het aantal (lopende) activiteiten in 2022 is ten opzichte van 2020 met 35% toegenomen. Dit zegt overigens weinig over de omvang van de inspanning van decentrale overheden en de impact van de activiteiten.

Provincies hebben gemiddeld de meeste activiteiten

Figuur 1 laat het gemiddeld aantal activiteiten zien per type overheid. In de figuur is te zien dat provincies gemiddeld de meeste activiteiten (58) hebben ter bevordering van de circulaire economie. Daarna volgen gemeenten (gemiddeld 29) en regio's (gemiddeld 24). Omgevingsdiensten zetten gemiddeld gezien met 7 activiteiten het minste aantal in. Binnen de verschillende type overheden zijn er evenwel ook grote verschillen gevonden. Zo zijn er ca 140 circulaire activiteiten gevonden bij de gemeente Amsterdam. Dit terwijl het gemiddelde aantal activiteiten bij gemeenten 29 is.

Figuur 1 Gemiddeld aantal circulaire activiteiten per type overheid (2020 & 2022)

Ten opzichte van 2020 is bij waterschappen en omgevingsdiensten sprake van een afname van het gemiddeld aantal activiteiten bij de overige overheden is dit toegenomen.

3.2 Overzicht inzet acht beleidsinstrumenten

Tabel 2 geeft het aantal keer dat de acht hoofdbeleidsinstrumenten zijn toegepast voor de 1832 circulaire lopende activiteiten bij de onderzochte decentrale overheden. In 2022 was dat 2677 keer (in 2020 was dat 2342).

Tabel 2 Overzicht aantal ingezette beleidsinstrumenten voor de lopende activiteiten per type decentrale overheid

Instrument	Gemeente	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Totaal
Onderzoek	162	21	167	26	28	404 (15%)
Bedrijfsondersteuning en financiering	225	9	230	33	7	504 (19%)
Inkoop	170	2	75	13	39	299 (11%)
Informatievoorziening	169	14	126	24	12	345 (13%)
Netwerk en informatie-uitwisseling	205	10	208	64	14	501 (19%)
Onderwijs	87	2	80	15	2	186 (7%)
Wet- en regelgeving	94	14	80	11	11	210 (8%)
Ruimtelijke Ordening	162	1	46	15	4	228 (9%)
Totaal						2677

Gemiddeld ongeveer 1,5 beleidsinstrument per activiteit (vergelijkbaar met 2020)

In 2022 worden bij de 1832 lopende activiteiten 2677 beleidsinstrumenten ingezet. Dit is gemiddeld ongeveer 1,5 beleidsinstrument per activiteit: bijvoorbeeld als een overheid een onderzoek doet (beleidsinstrument 1) met een bijbehorende pilot circulair inkopen (beleidsinstrument 2) gaat het om twee type hoofdinstrumenten voor één activiteit. Het gemiddelde is vergelijkbaar met 2020.

Top 3 beleidsinstrumenten (vergelijkbaar met 2020)

Er is sprake van een top 3 met ingezette instrumenten:

1. Bedrijfsondersteuning en financiering (504 keer ofwel 19% van het totaal aantal ingezette beleidsinstrumenten) (in 2020: 484 keer ofwel 21%)
2. Netwerken en informatie-uitwisseling (501 keer ofwel 19%) (in 2020: 439 keer ofwel 19%)
3. Onderzoek (404 keer ofwel 15%) (in 2020: 368 keer ofwel 16%)

Deze top 3 van toegepaste hoofdinstrumenten in 2022 is dezelfde als in 2020.

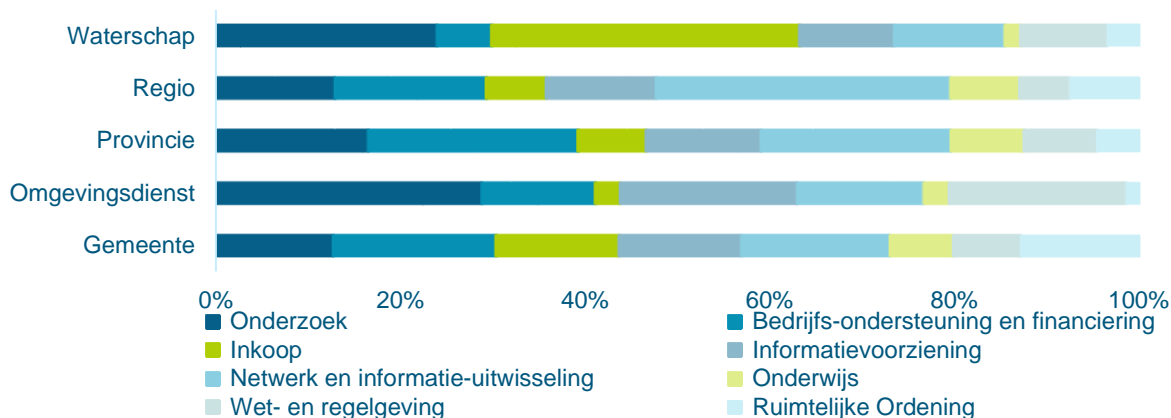
De grootste verandering ten opzichte 2020 is de toename van de inzet van 'Informatievoorziening' van 10 naar 13% (van 236 naar 345 keer). Voor een nadere analyse hiervan zie hoofdstuk 4.

Mogelijk onderschatting 'inkoop'

Ten aanzien van 'inkoop' kan er sprake zijn van een onderschatting. Dit komt waarschijnlijk doordat projecten circulair inkopen niet altijd apart worden gemeld op de website. Ook is geen overall inzicht beschikbaar bij de overheden doordat kleine projecten vaak buiten de centrale inkoop om gaan: er is zicht op bijzondere aanbestedingen maar niet op de hoofdstroom.

Favoriete beleidsinstrumenten varieert per type overheid

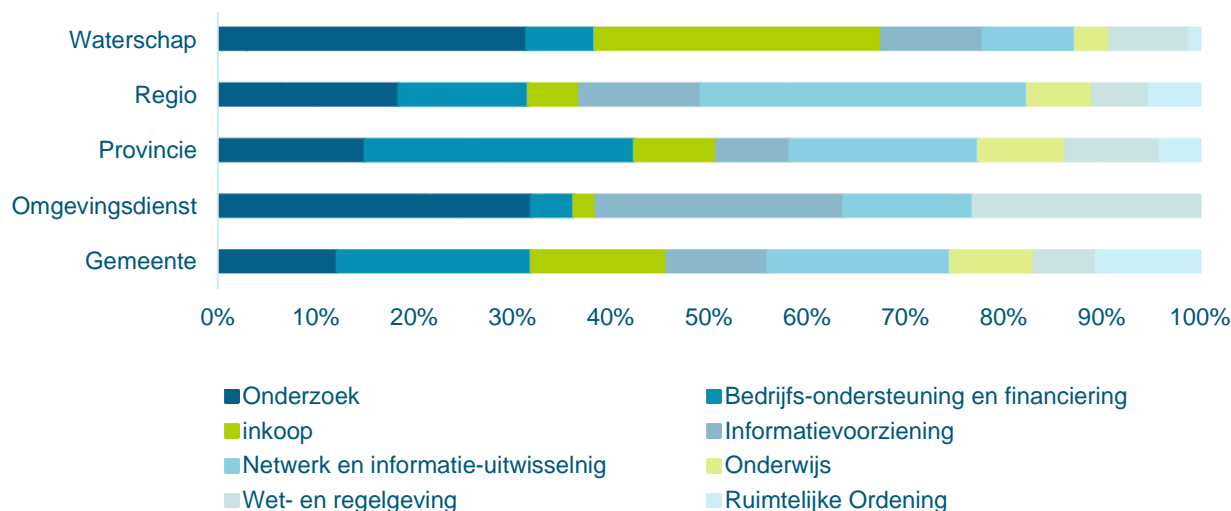
Figuur 2 geeft het aantal keer dat de verschillende beleidsinstrumenten per type overheid wordt ingezet. Het verschil in ingezette type beleidsinstrumenten laat zien dat er verschillen zijn in de rollen die overheden nemen binnen de circulaire transitie. Zo hebben provincies en gemeentes de meeste activiteiten gericht op ondersteuning van het bedrijfsleven, maken waterschappen het meest gebruik van het inkoopinstrumentarium, zetten omgevingsdiensten het meest in op onderzoek en zetten regio organen het meest in op netwerken en informatie-uitwisseling.

Figuur 2 Aandeel type beleidsinstrument per type overheid 2022

Veranderingen in favoriete instrumenten t.o.v. 2020 per type overheid beperkt

Figuur 3 geeft het aantal keer dat de verschillende beleidsinstrumenten per type overheid wordt ingezet. Ten opzichte van 2020 zijn er in 2022 beperkte verschuivingen in de inzet van de hoofdinstrumenten door de verschillende overheden. Zo zien we bij waterschappen een toename bij Inkoop (van 29 naar 33%) en een afname bij Onderzoek (van 31 naar 24%). Ook bij de regio's zien we een afname in Onderzoek (van 19 naar 13%). Bij de provincies is de grootste toename te zien bij Informatievoorziening (van 8 naar 12%) en de grootste afname bij Bedrijfs-ondersteuning en financiering (van 28 naar 23%). Bij de omgevingsdiensten is de grootste toename te zien bij Bedrijfs-ondersteuning (van 4 naar 12%) en de grootste afname bij Informatievoorziening (van 25 naar 19%). Gemeenten hebben evenals de provincies de grootste stijging bij Informatievoorziening (van 10 naar 13%).

Figuur 3 Aandeel type beleidsinstrument per type overheid 2020

3.3 Transitieagenda behorend bij circulaire activiteiten

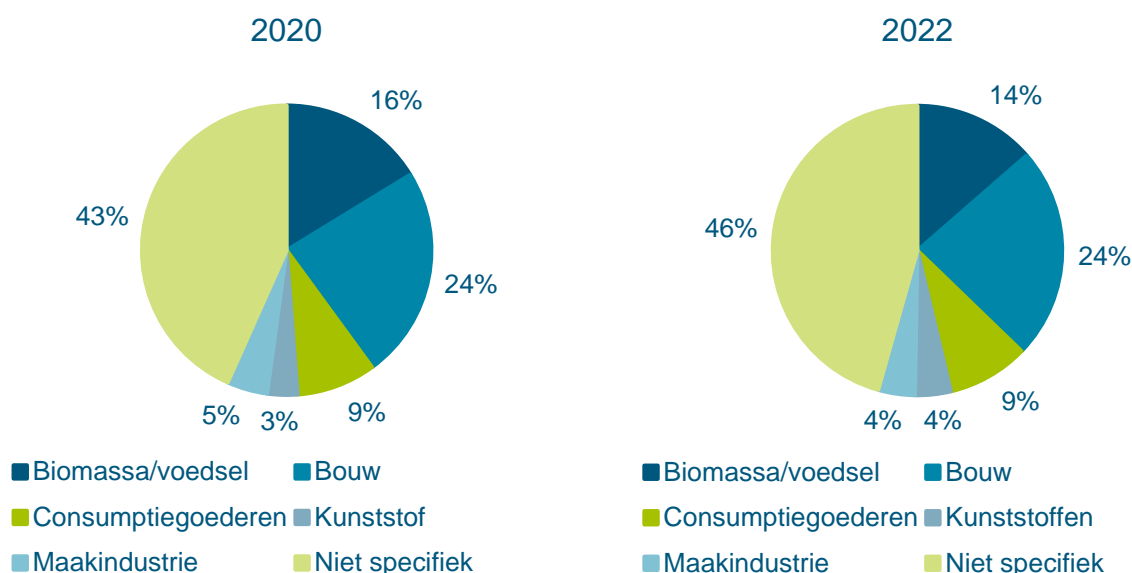
De onderzochte activiteiten zijn ook gekoppeld aan transitieagenda's. Zo is een indruk verkregen van de focus van overheden binnen de circulaire transitie. De verdeling van de activiteiten over de verschillende transitieagenda's is gegeven in figuur 4.

Bijna helft activiteiten gericht op meerdere transitieagenda's (46%) (vergelijkbaar met 2020)

Bijna de helft van de circulaire activiteiten (46%) is niet gekoppeld aan een specifieke transitieagenda en is de activiteit gericht op meerdere transitieagenda's of 'doorsnijdende' onderwerpen. In 2020 was er een vergelijkbaar beeld: 43% van de activiteiten niet gekoppeld aan een specifieke agenda.

Meeste focus op bouw (24%) en biomassa/ voedsel (14%) (vergelijkbaar met 2020)

Bij de activiteiten die wel op een specifieke transitieagenda zijn gericht, zijn in 2022 Bouw (24%) en Biomassa/voedsel (14%) het meest vertegenwoordigd (zie figuur 4).

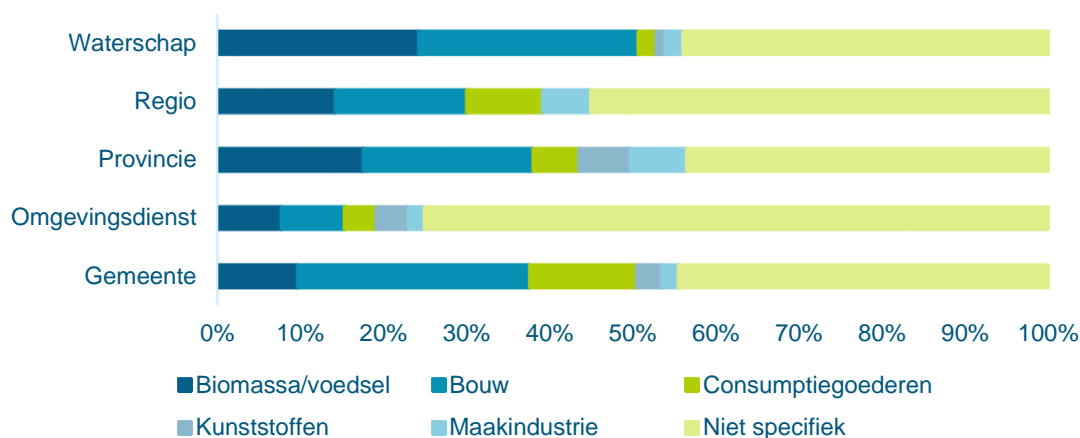

Figuur 4 Percentage activiteiten gelinkt aan de verschillende transitieagenda's (2020 en 2022)

Het zijn met name gemeenten (28%) en waterschappen (26%) die veel van hun circulaire activiteiten richten op de Bouw (zie figuur 5) Dit hangt naar verwachting samen met de grote rol van gemeenten en waterschappen in gebiedsontwikkeling en inrichting en beheer van gebieden en de openbare ruimte en mogelijk met de grote impact die zij verwachten te kunnen realiseren in deze sectoren.

Waterschappen hebben ook veel activiteiten gericht op biomassa/ voedsel. Dit laatste hangt mede samen met de vele organische reststromen die vrijkomen bij waterschappen, zoals zuiveringsslib en restproducten uit groenbeheer.

De focus op de verschillende transitie agenda's is vergelijkbaar met de eerdere meting in 2020. Bij de interviews is door enkele overheden aangegeven dat er in hun regio een verschuiving plaatsvindt in de focus van activiteiten omdat de ene transitieagenda meer ontwikkeld is dan een ander. Dit is niet terug te zien in de resultaten van de 'totale' meting.

Figuur 5 Aandeel activiteiten gelinkt aan een specifieke transitieagenda per type overheid (2022)

3.4 Circulaire strategie behorend bij circulaire activiteit

Bij een 'circulaire activiteit' is de R-ladder van toepassing en bij een 'biobased activiteit' is dat de ladder van Moerman (RM-ladder). De activiteiten zijn ook gerelateerd aan deze ladders (ook wel circulaire strategieën).

Overheden sturen beperkt op een specifieke circulaire strategie (vergelijkbaar met 2020)

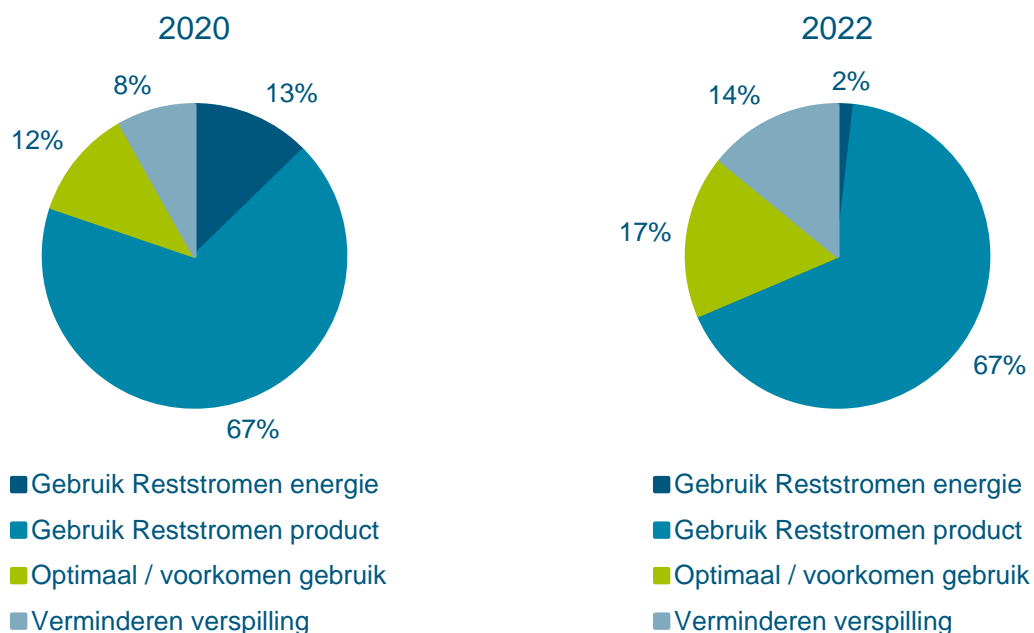
Zoals in paragraaf 3.3 beschreven, zijn veel activiteiten niet op een specifieke transitieagenda gericht. Voor de circulaire strategie geldt dat nog sterker. Slechts een beperkt aantal activiteiten (19%) is gericht op een specifieke R-strategie. Hetzelfde geldt voor de ladder van Moerman: bij 15% kan een specifieke trede van de ladder van Moerman worden toegekend. Ook hier geldt dat veel activiteiten gericht zijn op circulair in algemene zin, zoals bijvoorbeeld subsidies voor 'circulaire ondernemers'. In 2020 waren voornoemde aandelen respectievelijk 17% gericht op een specifieke R-strategie en 18% gericht op een specifieke trede van de ladder van Moerman.

Als wel sturing dan vooral gericht op reststromen (RM) en recycling (R) (vergelijkbaar met 2020)

Figuur 6 laat de verdeling per R/RM-strategie zien van de activiteiten die wel aan een specifieke R/RM-strategie zijn gelinkt.

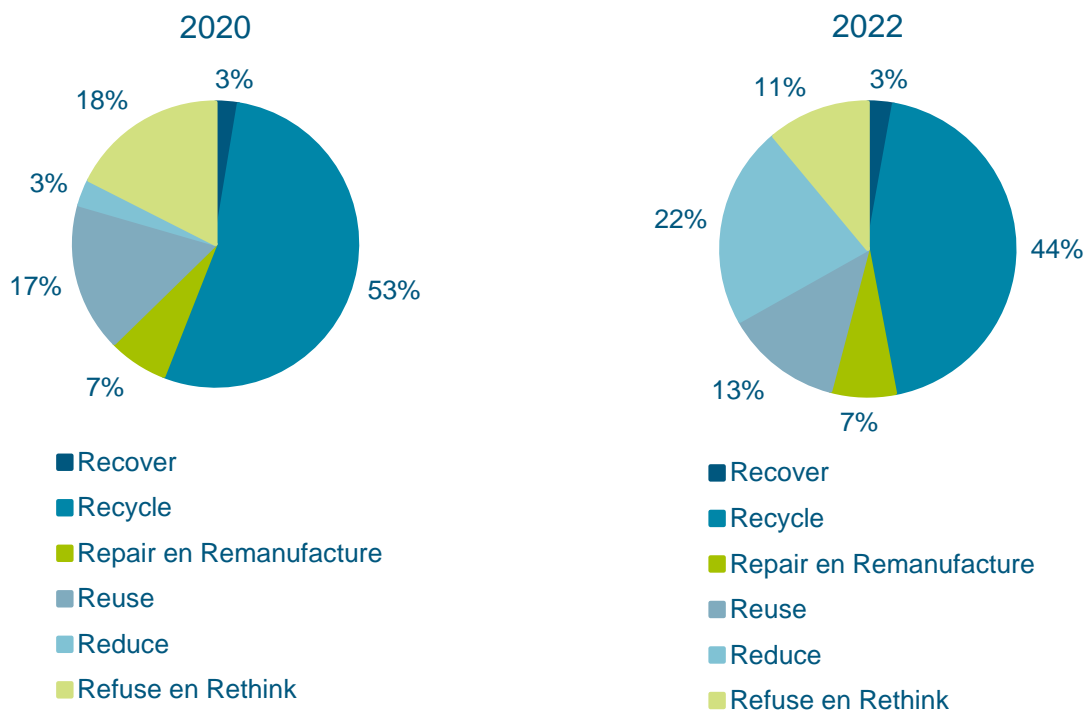
Van de activiteiten gekoppeld aan de ladder van Moerman (biobased) gaat het in 67% van de gevallen om het gebruik van reststromen voor producten. Dit was in 2020 ook de grootste inzet.

De grootste verandering is de afname van activiteiten gericht op Reststromen voor energie (RM) van 13% in 2020 naar 2% in 2022. Naar verwachting hangt dit samen met het minder wenselijk zijn van de omzetting van biomassa in energie (verbranden, vergisten, etc.).

Figuur 6 Aandeel activiteiten per RM-strategie 2020 en 2022

Bij activiteiten gericht op een specifieke trede van de R-ladder (zie figuur 7) is in 2022 het grootste deel gericht op Recycling (44%). Ook in 2020 was dit de grootste inzet. De grootste verandering is hier de grote toename van de inzet op Reduce met een aandeel van 22% in 2022 en 3% in 2020.

Figuur 7 Aandeel activiteiten per R-strategie 2020 en 2022

3.5 Betrokken actoren en doelgroep

Bedrijven meest betrokken partij bij activiteiten: 1164 keer (64%)

Bij de circulaire activiteiten van decentrale overheden zijn vijf type partijen als actor onderscheiden: andere overheden, bedrijven, inwoners, NGO's en kennisinstellingen. De navolgende tabel geeft weer in welke mate deze partijen betrokken zijn bij lopende activiteiten. Binnen één activiteit kunnen meerdere partijen betrokken zijn (en daarmee is het totaal groter dan 100%).

Tabel 3 Aantal keren waarin een (of meerdere) partij(en) betrokken zijn bij de circulaire activiteiten.

Betrokken partijen	Gemeente	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Totaal	Aandeel alle activiteiten
Andere overheid	270	19	290	80	28	687	38%
Bedrijf	556	36	437	87	48	1164	64%
Inwoner	164	2	36	15	2	219	12%
NGO	83	-	30	10	2	125	7%
Kennisinstelling	162	7	205	36	6	416	23%

De tabel laat zien dat bedrijven het meest betrokken zijn: bij 64% van alle activiteiten. Dit geldt ook voor de verschillende type overheden afzonderlijk. Voor regio's zijn andere overheden ook een belangrijke actor. NGO's en inwoners zijn bij de geïnventariseerde circulaire activiteiten het minst betrokken. Gemeenten betrekken inwoners vaker: 19% van de gemeentelijke activiteiten. Ten opzichte van 2020 is er ook een toename te zien van de betrokkenheid bij activiteiten van alle overheden van 8 naar 12%.

Bedrijven ook meest voorkomend als doelgroep van activiteiten

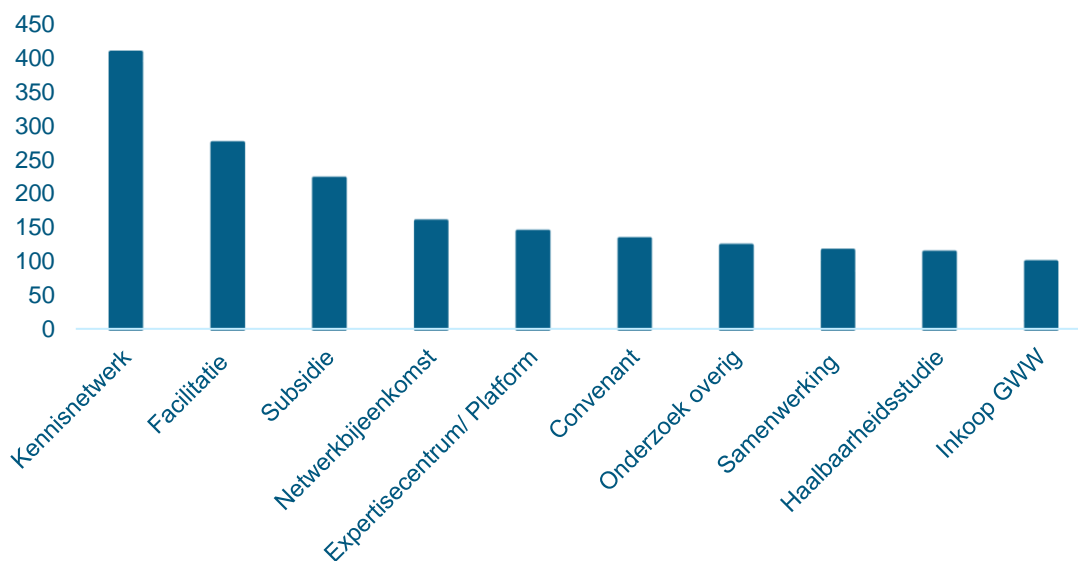
Niet alle activiteiten zijn één op één te relateren aan een specifieke doelgroep. Daar waar dat wel het geval is, zijn bedrijven het meest vertegenwoordigd met 47%.

Inwoners zijn veel minder vaak doelgroep: 14%. Mogelijk is dit percentage een onderschatting. Voor de validatie van activiteiten is veelal gesproken met medewerkers circulaire economie. Deze hebben huishoudelijk afval niet altijd in hun CE-programma en daarmee minder zicht op de bijbehorende circulaire activiteiten. Inwoners zijn daar de belangrijkste doelgroep.

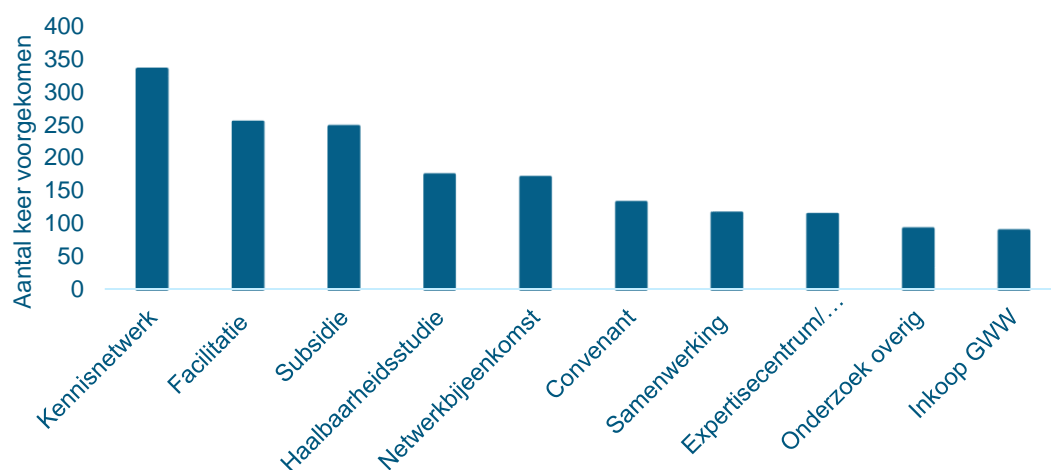
4 Inzet van Beleidsinstrumenten door Decentrale Overheden

4.1 Top 10 beleidsinstrumenten (sub-instrumenten)

In dit onderzoek zijn 8 hoofdbeleidsinstrumenten met daar binnen 56 sub-instrumenten onderscheiden. In dit hoofdstuk is voor de 8 hoofdbeleidsinstrumenten uiteengezet in welke mate de verschillende sub-instrumenten zijn gebruikt door de verschillende overheden. Ook zijn voor elk sub-instrument voorbeelden genoemd. Daarvoor is eerst in deze paragraaf een overzicht gegeven van de top 10 sub-beleidsinstrumenten. Deze top 10 voor 2022 is gegeven in figuur 8 (in figuur 9 voor 2020).

Figuur 8 Top 10 beleidsinstrumenten 2022

Figuur 9 Top 10 beleidsinstrumenten 2020 exclusief extra waterschappen

In totaal zijn in 2022 de 56 sub-instrumenten 3287 keer ingezet, in 2020 was dat 2771 keer. De 3 meest toegepaste sub-instrumenten zijn:

1. Kennisnetwerken: 408 keer (13%) (2020: 334 keer (12%))
2. Facilitatie: 275 keer (9%) (2020: 254 keer (9%))
3. Subsidies: 223 keer (7%) (2020: 247 keer (9%))

Top 10: grootste toename bij Kennisnetwerken, Expertisecentra en Onderzoek overig

De grootste toename is te zien bij het sub-instrument Kennisnetwerken met een toename van 334 naar 408 keer dat het sub-instrument is toegepast. Deze vorm van Netwerk en informatie-uitwisseling wordt (gemiddeld) het meest ingezet door provincies, regio organen en gemeenten.

Daarnaast zien we een grote stijging bij Onderzoek overig en Expertisecentra/ Online platforms. Onderzoek overig wordt gemiddeld het meest ingezet door provincies. Ook Expertisecentra worden gemiddeld het meest ingezet door provincies, waar ook de grootste stijging is te zien.

Top 10: grootste afname bij haalbaarheidsstudies

Haalbaarheidsstudies komen in 2022 duidelijk minder vaak voor (117 keer) dan in 2020 (174 keer). Deze afname is te zien bij alle type overheden, behalve bij regio organen waar het vergelijkbaar is als in 2020.

4.2 Beleidsinstrument 1: Onderzoek

In de tabel 4 en 5 staat welke typen onderzoek decentrale overheden doen (zowel 2022 als 2020). Bij de 1832 circulaire activiteiten zijn in 2022 in totaal 485 sub-instrumenten 'Onderzoek' toegepast. Gemiddeld is dat 8,2 sub-instrumenten per decentrale overheid.

Tabel 4 Aantal sub-instrumenten 'Onderzoek' met het totale aantal per type decentrale overheid en tussen haakjes het gemiddelde aantal per type decentrale overheid 2022

2022

Type overheid	Gemeente	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Alle overheden
Grondstoffenanalyse	26 (0,9)	8 (1,1)	28 (2,3)	6 (1,2)	3 (0,6)	71
Haalbaarheidsstudie	50 (1,7)	2 (0,3)	30 (2,5)	10 (2)	22 (4,4)	114
Evaluatie	4 (0,1)	-	9 (0,8)	1 (0,2)	3 (0,6)	17
Marktverkenning	14 (0,5)	-	38 (3,2)	5 (1)	1 (0,2)	58
Living lab	19 (0,6)	-	23 (1,9)	7 (1,4)	-	49
Overig	55 (1,8)	11 (1,6)	49 (4,1)	8 (1,6)	1 (0,2)	124
Monitoring	19 (0,6)	1 (0,1)	27 (2,3)	3 (0,6)	2 (0,4)	52
TOTAAL	187 (6,2)	22 (3,1)	204 (17)	40 (8)	32 (6,4)	485 (8,2)

Tabel 5 Aantal sub-instrumenten 'Onderzoek' met het totale aantal per type decentrale overheid en tussen haakjes het gemiddelde aantal per type decentrale overheid 2020

2020

Type Overheid	Gemeenten	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Alle overheden
Grondstoffenanalyse	16 (0,5)	3 (0,4)	24 (2)	8 (1,6)	10 (2)	61
Haalbaarheidsstudie	67 (2,2)	15 (2,1)	41 (3,4)	10 (2)	41 (8,2)	174
Evaluatie	3 (0,1)	-	1 (0,1)	-	6 (1,2)	10
Marktverkenning	27 (0,9)	-	27 (2,3)	3 (0,6)	6 (1,2)	63
Overig	24 (0,8)	10 (1,4)	43 (3,6)	11 (2,2)	4 (0,8)	92
Monitoring	20 (0,7)	2 (0,3)	11 (0,9)	2 (0,4)	3 (0,6)	38
TOTAAL	157 (5,2)	30 (4,3)	147 (12,3)	34 (6,8)	70 (14)	438 (7,4)

Onderzoek het meest ingezet door provincies

De sub-instrumenten van 'Onderzoek' worden het vaakst ingezet door provincies (gemiddeld 17 keer). Omgevingsdiensten zetten het minst vaak een sub-instrument van Onderzoek in (gemiddeld 3,1 keer).

Haalbaarheidsstudie het meest gebruikte sub-instrument

Binnen het beleidsinstrument Onderzoek komt Haalbaarheidsstudie het vaakst voor (114 keer). Wanneer naar de verschillende type overheden wordt gekeken, zijn bij waterschappen (gemiddeld 4,4 keer) en regio's (2,0) Haalbaarheidsstudies het vaakst voorkomend. Bij provincies (4,1), gemeenten (1,8) en omgevingsdiensten (1,6) komt Onderzoek overig het vaakst voor. Evaluaties worden het minst gedaan (17 in totaal).

Haalbaarheidsstudies sterkste daling ten opzichte van 2020

Hoewel Haalbaarheidsstudies nog steeds het meest gebruikte sub-instrument is, vertoont dit de grootste afname van 174 naar 114 keer ingezet. Deze daling is te zien bij alle type overheden, behalve bij regio's waar dit gelijk is gebleven.

Voorbeelden

- Grondstoffenanalyse: Reststroom analyses voor bedrijven – DCMR
- Haalbaarheidsstudie: Verkenning van mogelijkheden voor chemische recycling – Provincie Overijssel
- Evaluatie: Aanbestedingscriteria voor smart design principes in de GWW - Amsterdam
- Marktverkenning: Circulaire marktconsultatie voor inrichting van Zuidflank Rhenen – Rhenen
- Living Lab: Living Lab Circulaire Economie Fruit Delta Rivierenland – Zaltbommel
- Monitoring: Onderzoek naar monitoringsaanpak Circulaire Economie – Provincie Gelderland
- Overig: Onderzoek naar tweedehands- en reparatiemarkt – Rotterdam
- Overig - Verkenning terugwinning zeldzame metalen uit zuiveringsslib – HHSK

4.3 Beleidsinstrument 2: Bedrijfsondersteuning en -financiering

In tabel 6 en 7 staat welke sub-instrumenten decentrale overheden inzetten bij Bedrijfsondersteuning en -financiering. In totaal is in 2022 600 keer een sub-instrument van Bedrijfsondersteuning ingezet: gemiddeld 10,2 keer per decentrale overheid.

Tabel 6 Aantal sub-instrumenten 'Bedrijfsondersteuning en – financiering' met het totale aantal per type decentrale overheid en tussen haakjes het gemiddelde aantal per type decentrale overheid 2022

2022

Type Overheid	Gemeente	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Alle Overheden
Subsidie	85 (2,8)	-	123 (10,3)	13 (2,6)	2 (0,4)	223
Lening	-	-	5 (0,4)	-	-	5
Deelneming	10 (0,3)	-	10 (0,8)	-	-	20
Voucher t.b.v. onderzoek	12 (0,4)	-	16 (1,3)	-	-	28
(Revolverend) Fonds	6 (0,2)	-	12 (1)	2 (0,4)	-	20
Belasting/heffing	-	-	-	-	-	-
Garantie	1 (0)	-	1 (0,1)	-	-	2
Prijsvraag/Wedstrijd	18 (0,6)	-	8 (0,7)	-	1 (0,2)	27
Facilitatie	129 (4,3)	9 (1,3)	112 (9,3)	21 (4,2)	4 (0,8)	275
TOTAAL	261 (8,7)	9 (1,3)	287 (23,9)	36 (7,2)	7 (1,4)	600 (10,2)

Tabel 7 Aantal sub-instrumenten 'Bedrijfsondersteuning en – financiering' met het totale aantal per type decentrale overheid en tussen haakjes het gemiddelde aantal per type decentrale overheid 2020

2020

Type Overheid	Gemeente	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Alle Overheden
Subsidie	99 (3,3)	2 (0,3)	131 (10,9)	11 (2,2)	4 (0,8)	247
Lening	1 (0)	-	1 (0,1)	1 (0,2)	-	3
Deelneming	4 (0,1)	-	4 (0,3)	-	-	8
Voucher t.b.v. onderzoek	7 (0,2)	-	25 (2,1)	-	-	32
(Revolverend) Fonds	7 (0,2)	-	3 (0,3)	-	-	10
Belasting/heffing	-	-	-	-	-	0
Garantie	1 (0)	-	-	-	-	1
Prijsvraag/Wedstrijd	20 (0,7)	-	8 (0,7)	1 (0,2)	1 (0,2)	30
Facilitatie	118 (3,9)	3 (0,4)	118 (9,8)	7 (1,4)	8 (1,6)	254
TOTAAL	257 (8,6)	5 (0,7)	290(24,2)	20(4)	13 (2,6)	585 (9,9)

Bedrijfsondersteuning en -financiering het meest ingezet door provincies

Provincies (23,9 per provincie) en gemeenten (8,7 per gemeente) zetten deze sub-beleidsinstrumenten het meest in. Omgevingsdiensten maken weinig gebruik van dit type instrument.

Subsidie en facilitatie het meest gebruikte sub-instrument

'Subsidie' en 'Facilitatie' zijn veruit de meest ingezette sub-instrumenten. Garantie en belasting/heffing komen (bijna) niet voor.

Vergelijkbare inzet sub-instrumenten als in 2020

'Subsidie' en 'Facilitatie' waren ook in 2020 de sub-instrumenten die verreweg het meest werden ingezet. Daarbij is Facilitatie beperkt toegenomen en Subsidie beperkt afgenomen. Grote veranderingen zijn er verder niet in de inzet van de sub-instrumenten.

Voorbeelden

- Subsidie: Subsidieregeling om samenwerking in grondstof- en productieketens te stimuleren – Noord-Holland
- Lening: Streven naar eerste financiering van circulaire innovaties – Provincie Utrecht
- Deelneming: Ondersteuning van Mineral Valley – Enschede
- Fonds: Stimuleringsfonds circulaire bedrijvigheid – Almere
- Voucher t.b.v. onderzoek: Circulaire scan voor bedrijven in de maakindustrie – Amsterdam
- Garantie: Garantstelling voor aanschaf 3d magnesium printer – Provincie Limburg
- Prijsvraag: ontwerpwedstrijd circulaire verblijfsplaats De Steiger – Almere
- Facilitatie: Impuls voor circulaire economie op bestaande werklocaties – Regio Arnhem-Nijmegen

4.4 Beleidsinstrument 3: Inkoop

In de tabel 8 en 9 staat welke sub-instrumenten decentrale overheden inzetten bij 'Inkoop'. In totaal zijn in 2022 374 activiteiten gevonden waarbij het beleidsinstrument 'Inkoop' wordt ingezet: gemiddeld 6,3 keer per decentrale overheid.

Tabel 8 Aantal sub-instrumenten 'Inkoop' met het totale aantal per type decentrale overheid en tussen haakjes het gemiddelde aantal per type decentrale overheid 2022

2022

Type Overheid	Gemeente	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Alle Overheden
ICT	6 (0,2)	-	5 (0,4)	-	-	11
GWW	52 (1,7)	-	37 (3,1)	-	11 (2,2)	100
Gebouw	35 (1,2)	-	9 (0,8)	1 (0,2)	1 (0,2)	46
Energie	4 (0,1)	-	6 (0,5)	-	2 (0,4)	12
Facilitair	21 (0,7)	-	14 (1,2)	4 (0,8)	-	39
Transport	5 (0,2)	-	12 (1)	-	-	17
Grondstof leveren	18 (0,6)	1 (0,1)	12 (1)	-	17 (3,4)	48
Concessie	-	-	2 (0,2)	2 (0,4)	-	4
Overig/ Niet specifiek	53 (1,8)	1 (0,1)	24 (2)	9 (1,8)	10 (2)	97
TOTAAL	194 (6,5)	2 (0,3)	121 (10,1)	16 (3,2)	41 (8,2)	374 (6,3)

Tabel 9 Aantal sub-instrumenten 'Inkoop' met het totale aantal per type decentrale overheid en tussen haakjes het gemiddelde aantal per type decentrale overheid 2020

2020

Type Overheid	Gemeente	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Alle Overheden
ICT	1 (0)	-	1 (0,1)	-	-	2
GWW	54 (1,8)	-	28 (2,3)	-	8 (1,6)	90
Gebouw	19 (0,6)	-	-	-	3 (0,6)	22
Energie	3 (0,1)	-	2 (0,2)	1 (0,2)	2 (0,4)	8
Facilitair	18 (0,6)	-	14 (1,2)	-	1 (0,2)	33
Transport	3 (0,1)	-	3 (0,3)	1 (0,2)	-	7
Grondstof leveren	14 (0,5)	1 (0,1)	7 (0,6)	-	30 (6)	52
Overig/ Niet specifiek	47 (1,6)	1 (0,1)	24 (2)	6 (1,2)	10 (2)	88
TOTAAL	159 (5,3)	2 (0,2)	79 (6,6)	8 (1,6)	54 (10,8)	302 (5,1)

Inkoop het meest ingezet door provincies en waterschappen

Provincies (10,1) en waterschappen (8,2) zetten een sub-instrument van 'Inkoop' het meest in. Binnen inkoop valt in dit geval ook de terugwinning van grondstoffen door voornamelijk waterschappen.

Meeste circulaire inkopen in de categorie 'GWW'

De inkoopcategorie 'GWW' wordt het meest ingezet, voornamelijk door gemeenten, provincies en waterschappen. Er zijn relatief minder circulaire inkopen van de categorieën ICT, Energie en Transport.

Grootste toename bij categorie 'Gebouwen' door gemeenten en provincies

Ook in 2020 was de GWW de categorie met de meeste circulaire inkopen. De grootste verandering is te zien bij circulair inkopen van Gebouwen bij gemeenten en provincies.

Voorbeelden

- ICT: RePlanIT pilotproject voor langere levensduur van ICT-producten – Amsterdam
- GWW: Circulaire bruggen gemaakt van reststromen – Almere
- GWW: Deelname Buyer Group Circulaire Bruggen en viaducten – Noorderzijlvest
- GWW: SBIR biobased oeverbeschoeiing - Zuiderzeeland
- Gebouw: duurzaam en circulaire nieuwbouw gemeentehuis - Rheden
- Energie: De Groene Hub, omzetting van GFT-afval in groen gas voor openbaar vervoer – Provincie Gelderland
- Facilitair: Voorbereiding proeftuin duurzame catering – Zuid-Holland
- Grondstof leveren: Zeep gemaakt van koffiedik uit kantoorpanden - Amsterdam
- Transport: Stadsbus Nijmegen rijdt op restafval huishoudens – Nijmegen

4.5 Beleidsinstrument 4: Informatievoorziening

In de tabel 10 en 11 staat welk sub-instrumenten decentrale overheden inzetten bij 'Informatievoorziening'. Er worden in 2022 gemiddeld 6,5 sub-instrumenten 'Informatievoorziening' per overheid ingezet. Ten opzichte van 2020 (4,3) is dat een relatief sterke stijging.

Tabel 10 Aantal sub-instrumenten 'Informatievoorziening' met het totale aantal per type decentrale overheid en tussen haakjes het gemiddelde aantal per type decentrale overheid 2022

2022

Type overheid	Gemeente	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Alle Overheden
Voorlichtingscampagne	36 (1,2)	1 (0,1)	21 (1,8)	5 (1)	-	63
Expertisecentrum/(online) platform	60 (2)	4 (0,6)	62 (5,2)	10 (2)	9 (1,8)	145
Nieuwsbrief/ folder	12 (0,4)	1 (0,1)	2 (0,2)	-	1 (0,2)	16
Informatiegesprek	36 (1,2)	6 (0,9)	18 (1,5)	4 (0,8)	-	64
Kennispartner	41 (1,4)	5 (0,7)	37 (3,1)	8 (1,6)	3 (0,6)	94
TOTAAL	185 (6,2)	17 (2,4)	140 (11,7)	27 (5,4)	13 (2,6)	382 (6,5)

Tabel 11 Aantal sub-instrumenten 'Informatievoorziening' met het totale aantal per type decentrale overheid en tussen haakjes het gemiddelde aantal per type decentrale overheid 2020

2020

Type overheid	Gemeente	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Alle Overheden
Voorlichtingscampagne	20 (0,7)	-	6 (0,5)	-	-	26
Expertisecentrum/(online) platform	48 (1,6)	1 (0,1)	40 (3,3)	8 (1,6)	8 (1,6)	105
Nieuwsbrief	2 (0,1)	-	1 (0,1)	-	-	3
Brief/ folder	-	-	2 (0,2)	-	1 (0,2)	3
Informatiegesprek	34 (1,1)	16 (2,3)	12 (1)	4 (0,8)	2 (0,4)	68
Kennispartner	16 (0,5)	10 (1,4)	9 (0,8)	6 (1,2)	10 (2)	51
TOTAAL	120 (4,0)	27 (3,9)	70 (5,8)	18 (3,6)	21 (4,2)	256 (4,3)

Informatievoorziening door alle type overheden ingezet

Alle type overheden maken gebruik van dit instrumentarium. Provincies doen dat het gemiddeld het meest (11,7 keer), gevolgd door gemeenten (6,2) en waterschappen (5,4).

Meerdere instrumenten vaker ingezet

De tabel laat zien dat meerdere instrumenten vaker worden ingezet: Expertisecentra (145 keer), Kennispartner (94 keer), Informatiegesprek (64 keer) en Voorlichtingscampagne (63 keer). Nieuws(brieven) worden nauwelijks gebruikt.

Sterke toename Informatievoorziening ten opzichte van 2020

Zoals eerder aangegeven valt de stijging op van de inzet van sub-instrumenten van 'Informatievoorziening' (zie ook paragraaf 3.2). Aan deze stijging dragen meerdere instrumenten bij: Expertisecentra, Voorlichtingscampagnes en de rol van de overheid als Kennispartner.

Voorbeelden

- Voorlichtingscampagne: Campagne Verspillingsvrije helden – Regio Foodvalley
- Expertisecentrum/(online) platform: Kenniscentrum circulaire bouw – Nijmegen
- Nieuwsbrief/ folder: Circulair magazine – Almere
- Informatiegesprek: Lunchbijeenkomsten 'Kennismaken met circulaire economie' – Regio Foodvalley
- Kennispartner: Meedenken met bedrijven over inpassen circulaire bedrijvigheid binnen wettelijke kaders – ODMH
- Expertisecentrum: Voorlichting en educatie over Circulaire economie in de Waterschap kennisapp – Vallei en Veluwe

4.5 Beleidsinstrument 5: Onderwijs

In de tabel 12 en 13 staat welk sub-instrumenten decentrale overheden inzetten bij 'Onderwijs'. Een sub-instrument van 'Onderwijs' is in 2022 250 keer ingezet, met gemiddeld 4,2 per decentrale overheid, in 2020 was dit nog 4,3. Daar waar bij de andere instrumenten een toename is te zien, is dat bij Onderwijs niet het geval.

Tabel 12 Aantal sub-instrumenten 'Onderwijs' met het totale aantal per type decentrale overheid en tussen haakjes het gemiddelde aantal per type decentrale overheid 2022

2022

Type overheid	Gemeente	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Alle Overheden
Opleiding/cursus	20 (0,7)	1 (0,1)	6 (0,5)	2 (0,4)	-	29
Stageplekken	9 (0,3)	-	3 (0,3)	2 (0,4)	-	14
Samenwerking	47 (1,6)	-	62 (5,2)	8 (1,6)	-	117
Ontwikkeling/innovatie	30 (1)	-	24 (2)	2 (0,4)	2 (0,4)	58
Lesmateriaal	9 (0,3)	-	8 (0,7)	1 (0,2)	-	18
Les faciliteren	5 (0,2)	1 (0,1)	2 (0,2)	1 (0,2)	-	9
Excursie	3 (0,1)	-	-	2 (0,4)	-	5
Totaal	123 (4,1)	2 (0,3)	105 (8,8)	18 (3,6)	2 (0,4)	250 (4,2)

Tabel 13 Aantal sub-instrumenten 'Onderwijs' met het totale aantal per type decentrale overheid en tussen haakjes het gemiddelde aantal per type decentrale overheid 2020

2020

Type overheid	Gemeente	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Alle Overheden
Opleiding/cursus	12 (0,4)	-	11 (0,9)	-	1 (0,2)	24
Stageplekken	8 (0,3)	-	5 (0,4)	2 (0,4)	1 (0,2)	16
Samenwerking	60 (2)	-	48 (4)	7 (1,4)	1 (0,2)	116
Ontwikkeling/innovatie	38 (1,3)	-	33(2,8)	1 (0,2)	4 (0,8)	76
Lesmateriaal	7 (0,2)	-	5(0,4)	-	1 (0,2)	13
Les faciliteren	3 (0,1)	-	1(0,1)	-	-	4
Excursie	4 (0,1)	-	1(0,1)	1 (0,2)	-	6
Totaal	132 (4,4)	- (0)	104 (8,7)	11 (2,2)	8 (1,6)	255 (4,3)

Onderwijs het meest ingezet door provincies en gemeenten

Provincies (8,8) en gemeenten (4,1) doen gemiddeld het meest met aan "Onderwijs" gerelateerde activiteiten.

De meeste inzet op Samenwerking met onderwijs en Innovatie

De meeste toegepaste sub-instrumenten van Onderwijs zijn 'Samenwerking' en 'Innovatie'. De overige sub-instrumenten, zoals Les faciliteren, Lesmateriaal, Excursies en Stageplekken worden in vergelijking daarmee weinig ingezet.

Geen verandering bij Onderwijs ten opzichte van 2020

Hoewel het onderwijs een belangrijke rol heeft in de circulaire economie bij het opleiden van toekomstige arbeidskrachten, is de inzet van decentrale overheden richting onderwijs niet veranderd ten opzichte van 2020 en lijkt eerder afgenomen.

Voorbeelden

- Opleiding/cursus: Digitale opleiding motiveren MKB op het gebied van circulariteit – IJmond
- Stageplekken: Ruimte bieden voor stages en afstudeeropdrachten op het gebied van circulaire economie – Gemeente Utrecht
- Samenwerking: vraagstukken CE beter verbinden met UU en HO - Gemeente Utrecht
- Ontwikkeling/innovatie: SPARK Innovatie-campus voor bouw en infra – Den Bosch
- Lesmateriaal: Circulair Curriculum Techniekcollege – Rotterdam
- Gastlessen duurzaamheid voor jongeren – IJmond

4.6 Beleidsinstrument 6: Netwerk en informatie-uitwisseling

In de tabel 14 en 15 staat welk sub-instrumenten decentrale overheden inzetten bij 'Netwerk en informatie-uitwisseling'. Een sub-instrument van 'Netwerk en informatie-uitwisseling' is door decentrale overheden in 2022 gemiddeld 10,7 sub-instrumenten ingezet.

Tabel 14 Aantal sub-instrumenten 'Netwerk en informatie-uitwisseling' met het totale aantal per type decentrale overheid en tussen haakjes het gemiddelde aantal per type decentrale overheid 2022

2022

Type overheid	Gemeente	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Alle Overheden
Netwerkbijeenkomst	69 (2,3)	2 (0,3)	61 (5,1)	25 (5)	3 (0,6)	160
Seminar/ congres	20 (0,7)	-	9 (0,8)	10 (2)	-	39
Kennisnetwerk	168 (5,6)	8 (1,1)	172 (14,3)	47 (9,4)	13 (2,6)	408
Lobby	9 (0,3)	1 (0,1)	11 (0,9)	4 (0,8)	-	25
TOTAAL	266 (8,9)	11 (1,6)	253 (21,1)	86 (17,2)	16 (3,2)	632 (10,7)

Tabel 15 Aantal sub-instrumenten 'Netwerk en informatie-uitwisseling' met het totale aantal per type decentrale overheid en tussen haakjes het gemiddelde aantal per type decentrale overheid 2020

2020

Type overheid	Gemeente	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Alle Overheden
Netwerkbijeenkomst	88 (2,9)	5 (0,7)	54 (4,5)	21 (4,2)	2 (0,2)	170
Seminar/ congres	11 (0,4)	2 (0,3)	10 (0,8)	3 (0,6)	3 (0,2)	29
Kennisnetwerk	153 (5,1)	5 (0,7)	125 (10,4)	38 (7,6)	13 (1,2)	334
Lobby	3 (0,1)	1 (0,1)	8 (0,7)	2 (0,4)	-	14
TOTAAL	255 (8,5)	13 (1,9)	197 (16,4)	64 (12,8)	18 (3,6)	547 (9,3)

Kennisnetwerken het meest ingezet door provincies en regio's

Provincies (14,3), regio organen (9,4) en gemeenten (5,6) zetten Netwerk en informatie-uitwisseling gemiddeld het vaakst in via Kennisnetwerken. Netwerkbijeenkomsten worden ook vaak gebruikt door provincies (5,1) en regio organen (5,0). Opvallend is de grote rol van regio organen.

Sterke toename van Kennisnetwerken ten opzichte van 2020

De grootste stijging is hier te zien bij Kennisnetwerken van 334 naar 408 keer. Verder zijn de veranderingen ten opzichte van 2020 beperkt.

Voorbeelden

- (Kennis) netwerk: Werkgroep Circulair inkopen & Opdrachtgeverschap – Metropoolregio Amsterdam
- (Kennis)netwerk: Kennisuitwisseling gebruik duurzame polymeren bij zuivering – Scheldestromen
- (Kennis)netwerk: Kennisuitwisseling met organisatie en waterschappen in circuleer-ateliers van de Unie van Waterschappen – Noorderzijlvest, Vallei en Veluwe.
- (Netwerk) bijeenkomst: Bijeenkomst circulaire economie en het onderwijs – Provincie Flevoland
- Seminar/ congres: Circulaire Openbare Ruimte Congres - Almere

- Lobby: Lobby naar de EU en het rijk voor wegnemen belemmeringen in wet- en regelgeving – Provincie Noord-Holland.

4.7 Beleidsinstrument 7: Wet- en regelgeving

In tabel 16 en 17 staat welk sub-instrumenten decentrale overheden inzetten bij 'Wet- en regelgeving'. Het gemiddeld aantal sub-instrumenten van 'Wet- en regelgeving' dat door decentrale overheden in 2022 wordt ingezet, is 4.

Tabel 16 Aantal sub-instrumenten 'Wet- en regelgeving' met het totale aantal per type decentrale overheid en tussen haakjes het gemiddelde aantal per type decentrale overheid 2022

2022

Type overheid	Gemeente	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Alle Overheden
Convenant	56 (1,9)	2 (0,3)	57 (4,8)	8 (1,6)	11 (2,2)	134
Vergunning	18 (0,6)	4 (0,6)	3 (0,3)	-	-	25
Handhaving	6 (0,2)	-	3 (0,3)	-	-	9
Toezicht	2 (0,1)	3 (0,4)	6 (0,5)	-	-	11
Verordening	6 (0,2)	-	1 (0,1)	1 (0,2)	-	8
Adviesrol VTH	4 (0,1)	5 (0,7)	12 (1)	-	-	21
Experimenteerruimte (regelvrij)	19 (0,6)	1 (0,1)	8 (0,7)	2 (0,4)	-	30
TOTAAL	111 (3,7)	15 (2,1)	90 (7,5)	11 (2,2)	11 (2,2)	238 (4)

Tabel 17 Aantal sub-instrumenten 'Wet- en regelgeving' met het totale aantal per type decentrale overheid en tussen haakjes het gemiddelde aantal per type decentrale overheid 2020

2020

Type overheid	Gemeente	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Alle Overheden
Convenant	44 (1,5)	2 (0,3)	67 (5,6)	6 (1,2)	13 (2,6)	132
Vergunning	13 (0,4)	13 (1,9)	6 (0,5)	-	-	32
Handhaving/ Toezicht	1 (0)	6 (0,9)	1 (0,1)	-	-	8
Certificering	-	-	1 (0,1)	-	-	1
Vrijstelling (regelvrij)	12 (0,4)	2 (0,3)	6 (0,5)	1 (0,2)	-	21
Concessie	-	-	-	-	1 (0,2)	1
Verordening	-	-	-	1 (0,2)	-	1
Bestemmingsplan/ OW	4 (0,1)	-	3 (0,3)	-	-	7
Verbod	-	-	-	-	-	0
TOTAAL	74 (2,5)	23 (3,3)	84 (7,0)	8 (1,6)	14 (2,8)	203 (3,4)

Wet- en regelgeving het meest toegepast door provincies

Provincies passen sub-instrumenten van wet- en regelgeving (gemiddeld) het meest toe.

Convenanten het meest gebruikte sub-instrument

Convenanten zijn verreweg het meest gebruikte sub-instrument, vooral ingezet door provincies (gemiddeld 4,8) en gemeenten (1,9 keer). Convenanten zijn vaak landelijke initiatieven, zoals de Green Deal Duurzaam GWW en het Grondstoffenakkoord. Wat opvalt is dat een aantal instrumenten (Verbod, Certificering, Verordening en Concessie) nauwelijks is ingezet.

Vergelijkbare inzet sub-instrumenten als in 2020

Door een enigszins andere indeling van de sub-instrumenten zijn de resultaten van 2020 en 2022 niet volledig met elkaar te vergelijken. De veranderingen buiten beschouwing latend, is de inzet van sub-instrumenten Wet- en regelgeving niet noemenswaardig veranderd ten opzichte van 2020.

Voorbeelden

- Vergunning: Afgeven vergunning voor duurzaam betonbedrijf Asbeter – DCMR
- Toezicht: Ervaring opdoen met toezicht bij bedrijven op het gebied van Circulaire Economie - OD ZO-Brabant
- Handhaving: Sterker handhaven bij circulaire innovaties – OD Twente
- Adviesrol VTH: Circulair Opdrachtgeverschap VTH Omgevingsdiensten – Provincie Gelderland
- Experimenteerruimte (regelvrij): Experimenteerruimte in wet- en regelgeving t.b.v. pilots voor productiemethoden van alternatieve eiwitten – Ede
- Verordening: Opnemen van opruimplicht windmolens en zonnevelden in omgevingsverordening – Provincie Utrecht
- Convenant: Brabants betonakkoord – Eindhoven, Den Bosch, Provincie Noord-Brabant
- Convenant: Deelname Biomassa Alliantie voor circulair terreinbeheer – HHSK, Vallei en Veluwe

4.8 Beleidsinstrument 8: Ruimtelijke Ordening

In de tabel 18 en 19 staat welk sub-instrumenten decentrale overheden inzetten bij 'Ruimtelijke ordening'. Sub-instrumenten van Ruimtelijke ordening worden door decentrale overheden gemiddeld 4,7 keer ingezet.

Tabel 18 Aantal sub-instrumenten 'Ruimtelijke Ordening' met het totale aantal per type decentrale overheid en tussen haakjes het gemiddelde aantal per type decentrale overheid 2022

2022

Type overheid	Gemeente	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Alle Overheden
Gronduitgifte	9 (0,3)	-	6 (0,5)	-	-	15
Gebiedsontwikkeling	71 (2,4)	1 (0,1)	13 (1,1)	8 (1,6)	-	93
Gebouw	63 (2,1)	-	19 (1,6)	3 (0,6)	1 (0,2)	86
Grondstof depot (opslag)	18 (0,6)	-	7 (0,6)	-	3 (0,6)	28
Bestemmingsplan/ Omgevingsplan	16 (0,5)	-	8 (0,7)	1 (0,2)	-	25
Omgevingsvisie	14 (0,5)	-	12 (1)	5 (1)	-	31
Totaal	191 (6,4)	1 (0,1)	65 (5,4)	17 (3,4)	4 (0,8)	278 (4,7)

Tabel 19 Aantal sub-instrumenten 'Ruimtelijke Ordening' met het totale aantal per type decentrale overheid en tussen haakjes het gemiddelde aantal per type decentrale overheid 2020

2020

Type overheid	Gemeente	Omgevingsdienst	Provincie	Regio	Waterschap	Alle Overheden
Gronduitgifte	7 (0,2)	-	-	-	-	7
Gebiedsontwikkeling	60 (2)	-	17 (1,4)	4 (0,8)	-	81
Gebouw	51 (1,7)	-	18 (1,5)	3 (0,6)	1 (0,2)	73
Grondstof depot (opslag)	17 (0,6)	-	3 (0,3)	(0)	1 (0,2)	21
TOTAAL	135 (4,5)	0	38 (3,2)	7 (1,4)	2 (0,4)	182 (3,1)

Inzet vooral door gemeenten en provincies gericht op gebiedsontwikkeling en gebouwen

Gemeenten (6,4 keer) en provincies (5,4) doen gemiddeld het meeste met sub-instrumenten Ruimtelijke ordening. De inzet op circulariteit is dan vooral aan de orde bij Gebiedsontwikkeling en Gebouwen.

Vergelijkbare inzet sub-instrumenten als in 2020

Door een enigszins andere indeling van de sub-instrumenten zijn de resultaten niet volledig met elkaar te vergelijken. De veranderingen in rekenschap nemend, is de inzet van sub-instrumenten niet noemenswaardig anders dan in 2020.

Voorbeelden

- Bestemmingsplan/ Omgevingsplan: Bestemmingsplanregels toelating kringloop en vintagewinkels op bedrijventerreinen – Amersfoort
- Omgevingsvisie: Circulair in Omgevingsvisie - Zeeland
- Grond-uitgifte: Ontwikkelen circulaire selectiecriteria bij gemeentelijke uitgiftes van bouwlocaties - Rotterdam
- Gebiedsontwikkeling: Circulaire gebiedsontwikkeling bedrijventerrein Werkspoorkwartier – Gemeente Utrecht
- Gebouw: Circulaire vernieuwing van schoolgebouwen – Zwolle
- Grondstof depot (opslag): Marktplaats voor materialen (Duspot) – Waterschap Noorderzijlvest

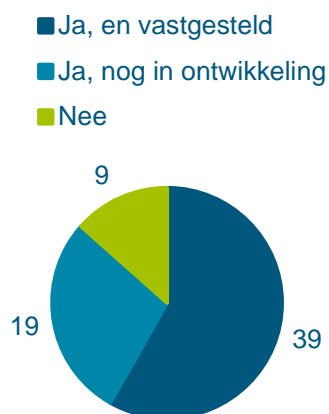
5 Circulaire economie bij decentrale overheden

5.1 Enquête onder decentrale overheden naar voortgang transitie

Door een groep van 67 overheden is deelgenomen aan een online enquête waarin is gevraagd naar de voortgang van betreffende overheid met betrekking tot circulaire economie. In dit hoofdstuk zijn de bevindingen gegeven.

5.2 Circulariteit veelal verankerd in beleid

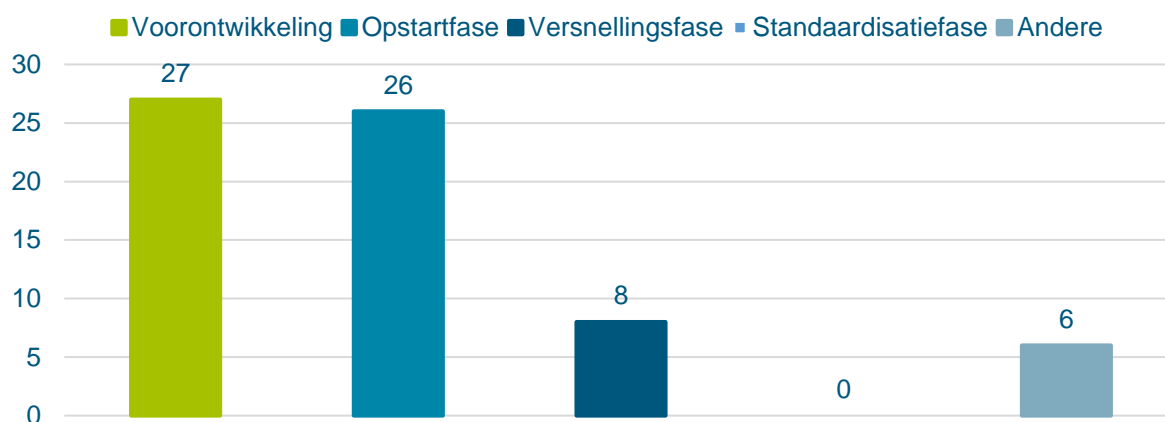
Ruim de helft van de deelnemende overheden heeft circulair beleid vastgesteld (bijna 60%) (zie figuur 10). Nog eens ruim 30% is bezig met de ontwikkeling van circulair beleid. Van de overheden heeft 75% de landelijke doelstellingen overgenomen: volledig circulair in 2050 en halvering van het primaire abiotische grondstoffengebruik in 2030. Hiervoor heeft de helft van de decentrale overheden ook eigen doelstellingen ontwikkeld, bijvoorbeeld voor afval- en materiaalstromen of inkoop.

Figuur 10 Vraag: Heeft uw organisatie circulaire economie verankerd in beleid?

5.3 Meeste decentrale overheden nog in fase van voorontwikkeling

Bijna de helft van de decentrale overheden geeft aan zich nog in de fase van voorontwikkeling of opstartfase te bevinden (figuur 11). Ze introduceren bijvoorbeeld circulaire economie binnen de eigen organisatie, ondernemen ad hoc circulaire activiteiten of zijn bezig met een meer structurele aanpak door het aanstellen van een trekker. Een beperkt aantal overheden geeft aan al verder te zijn. Overheden geven ook wel aan dat de fase waarin ze zich bevinden verschillend is per sector, bijvoorbeeld: "We zijn in de bouw veel verder dan met de maakindustrie. De bouw past ook veel beter bij onze rol".

Figuur 11 Vraag: In welke fase bevindt uw organisatie zich op het gebied van circulaire economiebeleid?

5.4 Onvoldoende middelen het grootste knelpunt

Ruim 60% van de deelnemende overheden (42 van de 67) ervaart onvoldoende geld en menskracht als de grootste belemmeringen om de transitie naar een circulaire economie te stimuleren (zie figuur 12). Hiermee in samenhang richten overheden zich vaak op 'laaghangende fruit', zoals het opzetten van een eenmalige campagne. Zodra er meer kosten en capaciteit bij komen kijken, is hier vaak onvoldoende ruimte voor.

Figuur 12 Vraag: Welke belemmeringen ervaart uw organisatie bij het stimuleren van de circulaire economie?

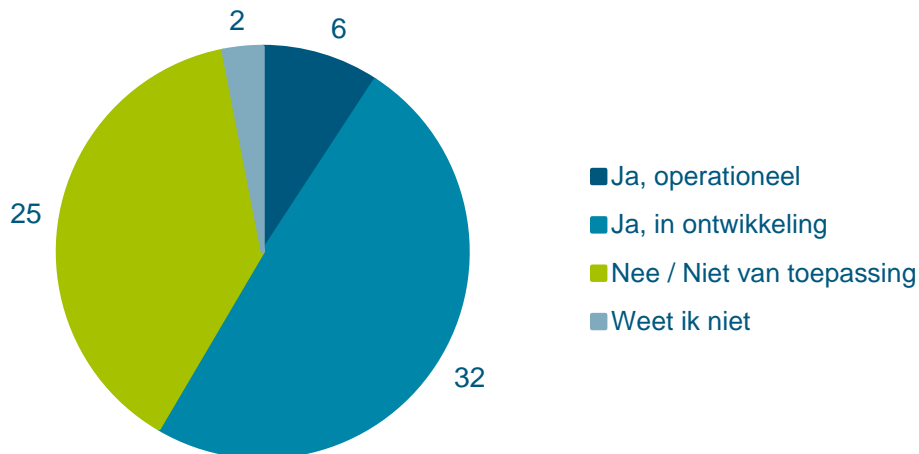
Ook hoog in de lijst met genoemde belemmeringen staat (met ruim 50%) onvoldoende duidelijke en concrete doelstellingen om op te sturen. Hierdoor is het voor deze overheden onduidelijk hoe zij kunnen bijdragen aan de transitie en vinden ze het lastig om een gericht programma met circulaire projecten op te stellen.

Verder komen onvoldoende support binnen de organisatie en onvoldoende kennis en kunde binnen de organisatie veel voor. Grote investeringen en permanente aanpassingen worden nog niet gedaan omdat hier nog beperkt draagvlak voor is en nog onvoldoende breed verspreid is wat circulaire economie precies inhoudt. Ook wordt het onderwerp circulaire economie gezien als opgave van een andere afdeling. Bij kleinere gemeenten circulaire economie vaak bij dezelfde afdeling of zelfs dezelfde medewerker ondergebracht die ook verantwoordelijk is voor energie. Een onderwerp dat veelal urgenter is dan circulaire economie.

5.5 Monitoren transitie lastig door ontbreken concrete doelstellingen

Nog geen 10% van de overheden heeft op dit moment een operationeel monitoringstelsel (zie figuur 13). Het ontbreken van concrete doelstellingen maakt ook dat decentrale overheden het lastig vinden om de voortgang van de transitie en het effect van beleid te meten. Meermaals is door respondenten gesteld dat een decentrale vertaling van nationale doelen om circulair te zijn in 2050 wenselijk is. Dat geeft richting aan de rol en bijdrage van decentrale overheden. In samenhang met die rol kan ook een monitoring worden ingericht: "we moeten niet persé dezelfde dingen meten als het Rijk".

Wel is bijna de helft bezig met de ontwikkeling van een monitoring. De meest gebruikte indicatoren zijn voor circulair inkopen, CO₂-emissie en afvalstromen. Ook bij de invulling van de monitoring is een zoektocht gaande: sommige hebben het liefst effectindicatoren, terwijl andere weer aangeven dat effectindicatoren niet passend zijn voor het meten van transitie indicatoren en er juist naar transitie indicatoren moet worden gekeken.

Figuur 13 Vraag: Heeft uw organisatie een monitoringstelsel voor de circulaire economie?

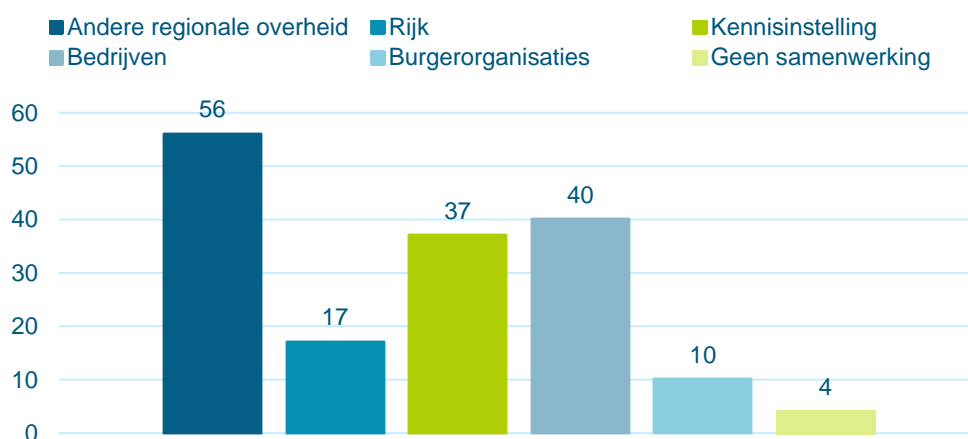
5.6 Gaat samenwerking de sleutel naar een circulaire economie worden?

Van samenwerking verwachten decentrale overheden veel. Momenteel werken ze veel samen met andere decentrale overheden (ongeveer 80%) (zie figuur 14). Respondenten geven ook de voordelen van decentrale samenwerkingen, zoals delen van kennis en capaciteit (verleggen van activiteiten naar een regio orgaan), schaalvoordelen en eenduidigheid in decentrale afspraken met het bedrijfsleven. Door meerdere respondenten is aangegeven een belangrijke rol te zien voor provincies en regio organen om het voortouw te nemen bij samenwerking op decentrale schaal. Decentrale samenwerking blijkt niet altijd eenvoudig: het ontbreken van duidelijke en gedeelde doelen maakt het tijdrovend, kleinere gemeenten hebben vaak minder

capaciteit die bovendien voor (politiek) meer urgente opgaven zoals klimaat wordt ingezet en besluitvorming in regioverband is niet altijd duidelijk.

Daarnaast werken decentrale overheden vaak samen met het bedrijfsleven (ongeveer 60%) en kennisinstellingen (ongeveer 50%). Voorgaande resultaten stemmen overeen met de bevindingen beschreven in paragraaf 3.5 dat andere overheden en bedrijven en kennisinstellingen de belangrijkste samenwerkingspartners bij de circulaire activiteiten van decentrale overheden zijn.

Bewoners(organisaties) zijn minder in het vizier (10%). Voor dit laatste is het wellicht nog te vroeg en moet de transitie naar een circulaire economie eerst concreter worden om een wezenlijke bijdrage van bewoners te kunnen vragen. Ook dit stemt overeen met de bevindingen beschreven in paragraaf 3.5.

Figuur 14 Vraag: Hoe werkt uw organisatie momenteel samen op het gebied van circulaire economie?

6 Conclusies en Aanbevelingen

6.1 Conclusies

Overall conclusies

- ⇒ In 2022 zijn bij onderzochte overheden ongeveer 35% meer activiteiten gemeten dan in 2020. Dit lijkt een intensivering, maar harde conclusies hierover zijn niet te trekken, de omvang en impact van de activiteiten zijn immers niet gemeten.
- ⇒ Er is ten opzichte van 2020 geen grote verschuiving of verbreding van de focus van de activiteiten van de decentrale overheden. Ook het door de onderzochte overheden ingezette type instrumenten is overwegend hetzelfde als in 2020. Een toename is wel zichtbaar in kennis delen, met een toename van de inzet op informatievoorziening en kennisnetwerken.
- ⇒ De circulaire activiteiten gaan overwegend gepaard met inbedding van circulaire economie in het beleid van de decentrale overheden. Van de ondervraagde overheden heeft ongeveer 90% CE-beleid vastgesteld of is daarmee bezig. De uitvoering van activiteiten wordt evenwel belemmerd door onvoldoende middelen, onduidelijke doelstellingen, onvoldoende support binnen de organisatie en onvoldoende kennis en kunde. Een meer concrete opgave voor decentrale overheden, en samenwerking met andere overheden, bedrijven, inwoners en kennisinstellingen worden als belangrijke sleutel naar succes genoemd.

Uitgebreide conclusies

1. Bedrijfsondersteuning en financiering en Netwerken en informatie-uitwisseling meest ingezet

De onderzochte decentrale overheden zetten de instrumenten Bedrijfsondersteuning en financiering (504 keer) en Netwerken en informatie-uitwisseling (501 keer) het meest in. Ook Onderzoek wordt veel ingezet (404 keer). De top 3 van toegepaste hoofdbeleidsinstrumenten is dezelfde als in 2020. De grootste stijging bij de hoofdinstrumenten is te zien bij Informatievoorziening.

⇒ **1) Bedrijfsondersteuning en financiering: Facilitatie en Subsidieverlening**

Verreweg de meest toegepaste sub-instrumenten voor Bedrijfsondersteuning en financiering zijn Facilitatie en Subsidieverlening. Voorbeelden zijn: Impuls circulaire economie op bestaande werklocaties (Regio Arnhem-Nijmegen) en Subsidieregeling stimuleren samenwerking in grondstof- en productieketens (provincie Noord-Holland). Het zijn met name de provincies die deze sub-instrumenten veelvuldig toepassen. Daarnaast worden deze sub-instrumenten ook vaker door gemeenten en regio's toegepast.

Zelfde top 3 als in 2020

Facilitatie en Subsidieverlening waren ook in 2020 de sub-instrumenten die het meest werden ingezet.

⇒ **2) Netwerken en informatie-uitwisseling: Netwerkbijeenkomsten en Kennisnetwerken**

Bij Netwerken en informatie-uitwisseling zijn de sub-instrumenten 'Netwerkbijeenkomsten' en 'Kennisnetwerken' die verreweg het meest worden ingezet. Voorbeelden zijn: Werkgroep Circulair inkopen & Opdrachtgeverschap (Metropoolregio Amsterdam) en Bijeenkomst circulaire economie en het onderwijs (Provincie Flevoland). Provincies, gemeenten en regio organen zetten deze instrumenten (gemiddeld) het meest in.

Stijging Kennisnetwerken ten opzichte van 2020

De grootste stijging is hier te zien bij Kennisnetwerken. Dit komt terug bij alle typen overheden. Verder zijn de veranderingen ten opzichte van 2020 beperkt.

⇒ **3) Onderzoek: Haalbaarheidsstudies en Onderzoek overig**

Bij Onderzoek zijn 'Haalbaarheidsstudies' en 'Onderzoek overig' de meest benutte sub-instrumenten. Voorbeelden zijn: Verkenning van mogelijkheden voor chemische recycling (Provincie Overijssel) en Onderzoek naar tweedehands- en reparatiemarkt (gemeente Rotterdam). Waterschappen zetten haalbaarheidsstudies gemiddeld het meest in en provincies Onderzoek overig.

Haalbaarheidsstudies sterkste daling Onderzoek overig grootste stijging ten opzichte van 2020

Hoewel haalbaarheidsstudies nog steeds het meest gebruikte sub-instrument is, laat deze ook de grootste afname zien. Deze daling is te zien bij alle type overheden, behalve bij regio's waar dit gelijk is gebleven. Onderzoek overig laat de sterkste stijging zien.

⇒ **Grootste stijging t.o.v. 2020 bij acht hoofdinstrumenten: Informatievoorziening**

Ten opzichte van de resultaten van 2020 is de grootste stijging te zien bij Informatievoorziening. Meerdere sub-instrumenten dragen bij aan die toename: Expertisecentra, Kennispartner en Voorlichtingscampagnes. Alle type overheden maken gebruik van dit instrumentarium. Provincies doen dat gemiddeld het meest, gevolgd door gemeenten en waterschappen. Voorbeelden zijn: Kenniscentrum circulaire bouw (gemeente Nijmegen); Meedenken met bedrijven over inpassen circulaire bedrijvigheid binnen wettelijke kaders (ODMH); Campagne Verspillingsvrije helden (Regio Food Valley).

2. Meeste activiteiten bij provincies

Van de onderzochte overheden hebben provincies gemiddeld de meeste activiteiten ter bevordering van de circulaire economie. Daarna volgen gemeenten en regio's. Omgevingsdiensten zetten gemiddeld het minste aantal in. Binnen de verschillende type overheden zijn er evenwel ook grote verschillen gevonden. Zo zijn er ca 140 circulaire activiteiten gevonden bij de gemeente Amsterdam. Dit terwijl het gemiddelde aantal activiteiten bij gemeenten 29 is.

Vergelijkbare resultaten met 2020

Ten opzichte van 2020 is het totaal aantal gevonden activiteiten met 35% toegenomen. Deze toename zegt niet automatisch dat daarmee ook de inspanning voor en impact van deze activiteiten is toegenomen. De volgorde in het gemiddelde aantal activiteiten per type overheid was in 2020 in grote lijnen vergelijkbaar.

3. Verschillen tussen overheden samenhangend met rol

Het type beleidsinstrumenten ingezet door de verschillende overheden, laat zien dat er verschillen zijn in de rollen die overheden nemen binnen de circulaire transitie. Waar provincies en gemeentes het grootste aandeel activiteiten richt op het ondersteunen van het regionale bedrijfsleven, benutten waterschappen het meest het inkoopinstrumentarium, zetten omgevingsdiensten het meest in op onderzoek en zetten regio organen het meest in op hun rol om regionale netwerken en informatie-uitwisseling te versterken.

Vergelijkbare resultaten met 2020

Ten opzichte van 2020 zijn er in 2022 slechts beperkte verschuivingen in het favoriete instrumentarium.

4. Veel circulaire activiteiten niet gekoppeld aan specifieke transitieagenda of circulaire strategie

Veel van de gevonden activiteiten zijn gericht op de circulaire economie in zijn algemeenheid en niet gekoppeld aan een specifieke transitieagenda of R/RM-strategie. Voorbeelden hiervan zijn netwerkbijeenkomsten waarin meer uitleg wordt gegeven over wat de circulaire economie inhoudt en subsidies die verleend worden aan bedrijven met een circulair businessmodel.

Wanneer activiteiten op een bepaalde transitieagenda zijn gericht, is dit in de meeste gevallen de Bouw of Biomassa/ voedsel. De focus op een R/RM-strategie betreft veelal recycling en het gebruik van reststromen voor producten.

Vergelijkbare resultaten met 2020

De focus op de verschillende transitieagenda's is vergelijkbaar met de eerdere meting in 2020. Hoewel beperkt in omvang is er bij RM-strategieën een relatief grote afname van activiteiten gericht op Reststromen voor energie. Mogelijk hangt dit samen met het politiek minder wenselijk zijn van de omzetting van biomassa in energie. Bij de R-strategieën is een relatief grote toename van Reduce.

5. Decentrale overheden nemen verantwoordelijkheid: CE vaak verankerd beleid

Het ondernemen van activiteiten door decentrale overheden om de circulaire economie in hun regio te stimuleren, gaat veelal gepaard met een beleidsmatige verankering: 90% heeft dit al gedaan of is hiermee bezig. Daarbij heeft 75% de landelijke CE-doelstellingen overgenomen: volledig circulair in 2050 en halvering van het primaire abiotische grondstoffengebruik in 2030. Hiervoor heeft de helft van de decentrale overheden ook eigen doelstellingen ontwikkeld, bijvoorbeeld voor afval- en materiaalstromen of inkoop. Doordat het ontbreken van concrete doelstellingen, vinden veel overheden het wel lastig om een gericht circulair programma met projecten op te stellen.

6. Decentrale overheden veelal nog in beginfase van transitie

Ondanks alle activiteiten die worden ondernomen, geeft de helft van de decentrale overheden aan zich nog in de beginfase van de transitie te bevinden. Meerdere overheden nuanceren het beeld van de fase waarin ze zich bevinden door aan te geven dat zij niet voor iedere transitieagenda even ver gevorderd zijn.

7. Onvoldoende middelen en onduidelijke doelstellingen rem op stimuleren CE

Ruim 60% van de deelnemende overheden ervaart onvoldoende geld en menskracht als de grootste belemmeringen om de transitie naar een circulaire economie te stimuleren. Ook veel voorkomend zijn onvoldoende duidelijke en concrete doelstellingen om op te sturen, onvoldoende support binnen de organisatie en onvoldoende kennis en kunde binnen de organisatie.

8. Ontbreken van concrete doelstellingen maakt ook monitoring lastig

Het ontbreken van concrete doelstellingen vanuit het Rijk maakt dat decentrale overheden het lastig vinden om de transitie naar een circulaire economie te monitoren. Nog geen 10% heeft op dit moment een operationeel monitoringstelsel. Wel is bijna de helft bezig met de ontwikkeling daarvan. De meest gebruikte indicatoren zijn die voor circulair inkopen, CO₂-emissie en afvalstromen.

9. Samenwerking sleutel naar een circulaire economie?

Van samenwerking verwachten decentrale overheden veel. Momenteel werken ze veel samen met andere overheden, het bedrijfsleven en kennisinstellingen. Bewoners(organisaties) zijn minder in het vizier. Voor dit laatste is het wellicht nog te vroeg en moet de transitie naar een circulaire economie eerst concreter worden om een wezenlijke bijdrage van bewoners te kunnen vragen.

6.2 Aanbevelingen

1. Betrekken decentrale overheden

In dit onderzoek zijn (koepels van) decentrale overheden intensief betrokken. Dit heeft geholpen bij de aanscherping en duiding van de bevindingen. Het is aan te bevelen dit volgende keren te herhalen. Daarbij is het aan te bevelen deze overheden ook al te betrekken bij het formuleren van de onderzoeksvragen. Dit draagt bij aan verzamelen van de juiste gegevens.

2. Ontsluiten data uit dit onderzoek

Dit onderzoek levert waardevolle data op over de transitie naar een circulaire economie. Overheden zouden deze informatie kunnen gebruiken als inspiratie bij het formuleren van beleidsplannen en uitvoeringsagenda's en bij het zoeken van potentiële partners.

3. Methodische aanpassingen

Voor een volgende meting worden de volgende methodische aanbevelingen gedaan:

- De effectiviteit van activiteiten komt bij de huidige meting niet goed in beeld (inspanning versus impact). Dit zou toegevoegd kunnen worden bijvoorbeeld door overheden deze impact te laten ranken of aan te sluiten bij de ontwikkeling van CE-instrumenten op nationaal niveau (lopend onderzoek het Groene Brein).
- Bij het instrument 'Inkoop' is naar verwachting sprake van een onderschatting. Mogelijk kan de rol van Inkoop vanuit andere monitoringinstrumenten aangevuld worden.
- Activiteiten gericht op huishoudelijk afval komen niet altijd goed in beeld. De meting kan daartoe aanvullend gericht worden op het afvalbeleid van decentrale overheden.
- In beeld brengen van de wijze waarop invulling wordt gegeven aan samenwerking binnen en tussen decentrale overheden en hoe deze wordt ervaren.
- Bij de duiding van resultaten is het goed rekening houden met het effect van nieuwe bestuursakkoorden samenhangend met verkiezingen. In de huidige meting speelde dat geen rol.

4. Meer concrete en specifieke doelen en opgaven voor decentrale overheden

Decentrale overheden geven aan behoefte te hebben aan meer concrete doelen dan zoals geformuleerd door het Rijk. Deels geven decentrale overheden daar inmiddels zelf invulling aan. Een verdere uitwerking van doelen voor decentrale overheden zou in samenspraak met het Rijk tot stand kunnen komen. Bij het formuleren van die doelen kan ingespeeld worden op 1) de Rijksdoelen, 2) de specifieke bijdrage die de verschillende type decentrale overheden vanuit hun rol en verantwoordelijkheden kunnen hebben en 3) de specifieke bijdrage die verschillende regio's kunnen hebben vanuit de economische en maatschappelijke context.

A1 Bijlage: Beschrijving Sub-beleidsinstrumenten

Type Onderzoek	Uitleg
Grondstoffen-Analyse	Met een grondstoffenanalyse ofwel materiaal-stromenanalyse kunnen de ingaande en uitgaande grondstofstromen in kaart gebracht worden. Een Grondstofstromenanalyse wordt ook wel een “mass flow analyses” genoemd.
Marktverkenning	Een marktverkenning wordt vaak gedaan voorafgaand aan de inkoop van een product, dienst of werk. Met een marktverkenning kan worden ontdekt wat marktpartijen te bieden hebben.
Haalbaarheidsstudie	Een haalbaarheidsstudie is het onderzoek en de analyse van het potentieel van een project. Hierbij wordt ook aangegeven welke middelen nodig zijn om het project te kunnen doorvoeren en wat uiteindelijk de slaagkansen zijn.
Monitoring	Monitoring is een onderzoek dat periodiek wordt uitgevoerd om veranderingen te meten. Het proces van monitoring bestaat uit tenminste twee metingen: een nulmeting (de huidige situatie) en een effectmeting (de situatie na een bepaalde tijd).
Evaluatie	Er zijn verschillende vormen van evaluatie. Bij een effectevaluatie wordt gekeken of beleid of een maatregel werkt of effectief is. Een doorlichting onderzoekt de werkzaamheid en doelmatigheid van beleid of een maatregel.
Living lab	Een ‘living lab’ is een ‘onderzoeksomgeving’ waarbij gelijktijdig onderzoek en innovatie plaatsvinden volgens het principe van co-creatie en participatief ontwerpen. Een living lab is een voorbeeld van co-creatie waarbij bedrijven, overheden, ontwerpers, onderzoekers en gebruikers samen innoveren. Dit betekent een andere organisatievorm en proces dan klassieke innovatietrajecten.
Overig	Er zijn ook nog allerlei andere vormen van onderzoek mogelijk. Deze zijn in dit onderzoek gevat onder de noemen “overig”. Het gaat bijvoorbeeld om inventarisaties op een bepaald onderwerp, circulaire businessmodellen of quickscans.

Type Ondersteuning	Uitleg
Subsidie	(Tijdelijke) financiële bijdrage voor het stimuleren van activiteiten die momenteel niet rendabel zijn. Veel subsidies zijn gericht op de “onrendabele top”.
Lening	Geld dat na verloop van tijd moet worden terugbetaald met rente. Vaak tegen een aantrekkelijk rentepercentage. Soms ook nodig, omdat risico's voor gebruikelijke financiers te groot zijn.
Deelneming	Aandeelhouder worden van een project of bedrijf (overheid wordt mede-eigenaar)
Voucher (ten behoeve van Onderzoek)	Financiële bijdrage vastgelegd in een regeling voor een onderzoek (bijv. haalbaarheidsstudie). Wordt vaak gebruikt om innovatie te stimuleren.
(Revolverend) Fonds	Fonds met vaak een groot geldbedrag ten behoeve van verstrekken leningen of deelnemingen voor een specifiek doel. Bij een revolverend fonds komt het geld weer terug, zodat het opnieuw kan worden ingezet voor leningen/deelneming.
Belasting/heffing	Belasting/heffing om iets (bijv. een activiteit of afvalstroom) door middel van een belasting minder aantrekkelijk te maken.
Garantie	Waarborging. Vaak gebruikt in de nieuwbouw. Wanneer er garantie is, wordt het risico voor de initiatiefnemer kleiner (bijv. in de bouw wanneer de bouwondernemer failliet gaat).

Prijsvraag/wedstrijd	Organisatie van prijsvraag of wedstrijd waarbij de winnaar het product mag verkopen/ waarbij het winnende product of team financiële steun krijgt.
Facilitatie	De circulaire activiteiten worden overgelaten aan het zelforganiserende vermogen van de samenleving. De gemeente is geen uitvoerende partij maar heeft een coördinerende en faciliterende rol.

Type Inkoop	Uitleg
ICT inkoop	Binnen de ICT-sector worden de mogelijkheden van inkoop van apparatuur in een circulair systeem met een lagere milieudruk verkend.
GWW inkoop	Bij Grond-, Weg-, en Waterwerken (GWW) betekent circulair oa. dat je materialen hergebruikt en dat werken modulair worden gebouwd, zodat deze met weinig grondstofgebruik kunnen worden aangepast.
Gebouw inkoop	Het circulair ontwikkelen en renoveren van gemeentelijk vastgoed. Zie gebouwen als de grondstofdepots van de toekomst. Gebouwen en installaties modulair bouwen vergroot de mogelijkheid om de onderdelen en grondstoffen in de toekomst goed te hergebruiken.
Energie inkoop	Het inkopen van energie uit volledig hernieuwbare bronnen of inkoop van installaties om zelf duurzame energie op te wekken (zoals zonnepanelen).
Facilitair	Inkoop van producten voor de eigenbedrijfsvoering zoals kantoorartikelen en schoonmaakdiensten. Dit betekent bijvoorbeeld dat meubilair zo lang mogelijk in een behoefte moet voorzien.
Transport	Bij circulair inkopen van transport wordt vooral gekeken naar mobiliteit als een service.
Grondstof leveren	Vooraf voor waterschappen zijn er veel kansen om reststromen uit bijv. RWZI-slib te gebruiken als grondstof. Gemeenten en provincies beschikken bijv. over bermgras.
Concessie	Een concessie is een toestemming verleend door het bevoegde gezag, voor een recht iets te doen dat anderen niet mogen doen.

Type Informatievoorziening	Uitleg
Voorlichtingscampagne	Voorlichtingscampagnes worden ingezet om inwoners te informeren over beleid of om gedrag te sturen. Het is bij een voorlichtingscampagne belangrijk dat er van tevoren is nagedacht over de doelgroep, de inhoud van de campagne en de uitvoering.
Expertisecentrum/ (online) platform	Centrum waar experts werken op een specifiek gebied binnen de CE. Bij dit centrum kunnen inwoners/bedrijven/geïnteresseerde informatie inwinnen. Een (online) platform kan gebruikt worden om informatie te verstrekken en uit te wisselen. Dit gebeurt meestal via een digitale omgeving zoals een website of app.
Nieuwsbrief	(Regelmatige) informatieve publicatie over een onderwerp gerelateerd aan de circulaire economie.
Brief/folder	Brief of folder voor inwoners met informatie gerelateerd aan de circulaire economie.
Informatiegesprek	Informatiegesprekken kunnen veelal op aanvraag plaatsvinden met als doel specifieke informatie over te dragen om bedrijven en/ of inwoners verder te helpen.
Kennispartner	Een decentrale overheid kan zelf expert zijn op een gebied binnen de CE en hun kennis beschikbaar stellen binnen een kennisnetwerk of daarbuiten.

Type Onderwijs	Uitleg
Opleiding/cursus	Enerzijds kunnen decentrale overheden betrokken zijn bij de opbouw of invulling van een (gedeelte van) een opleiding bij een kennisinstelling. Tevens kan een overheid haar eigen werknemers (laten) onderwijzen door middel van cursussen en trainingen
Stageplekken	Enkele decentrale overheden nodigen studenten van scholen en universiteiten uit om bij hen een stageonderzoek te volgen. Op deze manier kan de decentrale overheid kennis vergaren over CE gerelateerde vragen binnen de regio en kan de student kennis en ervaring op te doen met onderzoek binnen de circulaire economie.
Samenwerking	Bij een samenwerking met scholen of universiteiten kan kennis en informatie uitgewisseld worden. Dit is vooral te zien bij kennisnetwerken met een triple-helix structuur.
Ontwikkeling/Innovatie	Het stimuleren van innovatie door het samenwerken met en uitdagen van studenten of onderzoekers van onderwijsinstellingen.
Lesmateriaal	Hierbij wordt lesmateriaal gerelateerd aan de circulaire economie beschikbaar gesteld aan of ontwikkeld voor onderwijsinstellingen
Les faciliteren	Hierbij wordt een les gefaciliteerd gerelateerd aan de Circulaire Economie, bijvoorbeeld met praktijkervaringen of methodes/aanpak.
Excursie	Excursies naar inspiratielocaties of plekken die belangrijk zijn voor de realisatie van een Circulaire Economie zoals excursies naar circulaire werkplekken.

Type Netwerk- en informatie-uitwisseling	Uitleg
Netwerkbijeenkomst	Netwerkbijeenkomsten zijn bijeenkomsten waarin partijen binnen óf tussen verschillende sectoren, met elkaar in contact worden gebracht. Op deze manier kunnen informatie en ervaringen worden uitgewisseld en kan samen worden gezocht naar nieuwe mogelijkheden en samenwerkingsverbanden om de transitie te versnellen.
Seminar/congres	Seminars en congressen zijn bijeenkomsten waarin, vaak door meerdere sprekers, kennis wordt gedeeld in het kader van de circulaire economie. Hierbij kan de circulaire economie zelf centraal staan of specifiekere onderwerpen zoals circulair bouwen.
Kennisnetwerk	Kennisnetwerken kunnen voorkomen tussen verschillende groepen in de samenleving. Zo zijn er kennisnetwerken met een triple-helix structuur waarin zowel onderwijs, overheid als bedrijfsleven informatie uitwisselen. Ook kan een kennisnetwerk binnen een bepaalde sector worden opgericht zoals de beton sector.
Lobby	Lobbyen bij beleidsmakers van andere overheidspartijen om zo middelen beschikbaar te maken voor de realisatie van circulaire projecten of belangen (bijv. t.a.v. wet- en regelgeving) te behartigen.

Type Wet- en regelgeving/ VTH	Uitleg
Convenant	Een convenant is een bepaald soort overeenkomst tussen een overheid en een andere overheid of partij(en) gericht op het realiseren van bepaalde (beleids-) doelstellingen.
Vergunning	Een vergunning of ontheffing is een officiële (noodzakelijke) toestemming van de overheid om een bepaalde activiteit uit te voeren. De wet kan bepalen dat iets verboden is zonder vergunning.
Handhaving/Toezicht	Handhaving van regels en toezien dat regels correct worden opgevolgd
Verbod	Een verbod is een instructie om een handeling achterwege te laten. Een verbod kan vervat zijn in bevelen, regels, reglementen en wetgeving.
Certificering	Een certificaat is een schriftelijke verklaring, doorgaans, maar niet altijd, bedoeld als bewijsstuk voor de kwaliteit van een bedrijf, mens, dienst of product.
Experimenteerruimte/ regelvrij	Een experimenteerruimte of vrijstelling is een ontheffing op een verbod voor een bepaalde categorie(ën) gevallen.
Adviesrol VTH	Provincie en gemeenten verlenen milieuvergunningen aan bedrijven en organiseren het toezicht op die vergunningen. Overheden hebben ook een adviesrol bij vergunningen die aan bedrijven worden verleend.
Verordening	Een verordening is een op provinciaal, gemeentelijk of waterschapniveau vastgesteld algemeen verbindend voorschrift. Het is een wetgevende regeling op dat niveau.

Type Ruimtelijke Ordening	Uitleg
Gronduitgifte	Uitgifte van nieuwe gronden door een overheid. Overheden kunnen voorwaarden stellen aan het gebruik van uit te geven of te verpachten gronden
Gebiedsontwikkeling	Gebiedsontwikkeling betreft het proces van transformatie van een gebied en omvat doorgaans niet alleen het beoogde vastgoed, maar ook de omliggende (openbare) ruimte
Gebouw	Project rondom renovatie/sloop/bouw van een gebouw (ook gebouwen die niet het eigendom zijn van de decentrale overheid)
Grondstof depot (opslag)	Opslaan van grondstoffen (ook gebouw als opslagplaats). Tijdelijke opslag eventueel in combinatie met opwerking (reparatie) is nodig als overbrugging van de oude bestemming (bijv. gesloopt gebouw) naar een nieuwe.
Bestemmingsplan/ Omgevingsplan	Een bestemmingsplan in Nederland beschrijft wat er met de ruimte in een bepaalde gemeente mag gebeuren.
Omgevingsvisie	In de gemeentelijke omgevingsvisie legt de gemeente haar ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn vast. De gemeente stelt één omgevingsvisie voor het hele grondgebied vast. Daarnaast kan de gemeente samen met een andere gemeente of met de provincie een gezamenlijke of decentrale omgevingsvisie opstellen.

A2 Bijlage: Aannames en afwegingen methode

Deze bijlage geeft een korte uitleg van methodologische aannames die zijn gemaakt tijdens dit en het eerdere onderzoek in 2022.

Analyse kenmerken exclusief beleidsinstrumenten

Navolgend is een overzicht gegeven van de geclassificeerde kenmerken exclusief de beleidsinstrumenten die zijn meegenomen in dit onderzoek en legt enkele van methodologische beslissingen gerelateerd aan de kenmerken verder uit.

Overzicht geclassificeerde kenmerken exclusief beleidsinstrumenten

- **Algemeen**
 - o Naam activiteit
 - o Naam overheid
 - o Link website/ bron
- **Type overheid**

5 Type Overheden

 - o Provincie
 - o Gemeente
 - o Waterschap
 - o Omgevingsdienst
 - o Regio-organen
- **Fase activiteiten:**

7 fase activiteiten

 - o Voorbereiding/Plan
 - o Pilot/test
 - o In uitvoering/realisatie
 - o Afgerond
 - o Stopgezet
 - o City deal / regiodeal
 - o Eenmalig iets
 - o Onbekend
- **Transitieagenda:**

5 transitieagenda's

 - o Bouw
 - o Consumptiegoederen
 - o Maakindustrie
 - o Kunststoffen
 - o Biomassa en voedsel
- **R-strategie:**

Abiotisch

 - o R0 – Refuse en rethink
 - o R1 – Reduce
 - o R2 – Substitutie
 - o R3 – Re-use
 - o R4 – Repair
 - o R5 – Recycle
 - o R6 – Recover
 - o Niet specifiek

RM-strategie:

Biotisch

 - o Optimaal/ voorkomen gebruik
 - o Verminderen verspilling
 - o Gebruik Reststromen product
 - o Gebruik Reststromen energie
 - o Niet specifiek
- **SBI-code**
- o A Landbouw, jacht en bosbouw
- o B Winning van delfstoffen
- o C Industrie
- o D Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht
- o E Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering
- o F Bouwnijverheid
- o G Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen
- o H Vervoer en opslag
- o I Verschaffen van accommodatie en maaltijden
- o J Informatie en communicatie
- o K Financiële activiteiten en verzekeringen
- o L Exploitatie van en handel in onroerend goed
- o M Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten
- o N Administratieve en ondersteunende diensten
- o O Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen
- o P Onderwijs
- o Q Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening
- o R Kunst, amusement en recreatie
- o S Overige diensten
- o T Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door huishoudens voor eigen gebruik
- o U Extraterritoriale organisaties en lichamen.
- **Biobased/Circulair**
 - o Biobased
 - o Circulair
- **Betrokken partijen**
 - o Andere overheid
 - o Bedrijf
 - o Inwoner
 - o NGO
 - o Kennisinstelling
- **Doelgroep**
 - o Eigen bedrijfsvoering

Methodologische besluiten

Transitieagenda

De transitieagenda's zijn gelinkt op activiteit niveau. Verder is ervoor gekozen om per activiteit maximaal één transitieagenda toe te kennen. Het linken van een activiteit aan een specifieke transitieagenda kan op verschillende manieren. In dit geval is gekozen voor een soortgelijke benadering als bij het achtergrondrapport 'Circulaire initiatieven in Nederland: Een overzicht en analyse van circulaire initiatieven in Nederland', door Royal HaskoningDHV door de volgende hiërarchie toe te kennen aan de transitieagenda's

1. Bouw: Toegekend op product niveau
2. Consumptiegoederen: Toegekend op product niveau
3. Maakindustrie: Toegekend op product en proces niveau
4. Kunststoffen: Toegekend op grondstoffenniveau
5. Biomassa en Voedsel: Toegekend op grondstoffen niveau

Voorbeeld. Wanneer binnen één activiteit een subsidie is afgegeven voor het maken van tassen uit gerecycled plastic, wordt deze activiteit toegekend aan de transitieagenda consumptiegoederen en níet de transitieagenda kunststoffen.

R/ RM-strategieën

Het toekennen van R/RM-strategieën is gedaan op activiteit niveau. Er is voor gekozen om per activiteit maximaal één R-strategie toe te kennen (en eventueel maximaal één RM-strategie). De hoogst gevonden strategie(en) binnen een activiteit is toegekend. Zoals benoemd in het overzicht geclassificeerde kenmerken exclusief beleidsinstrumenten, maakt dit onderzoek gebruik van 6 R-treden en 4 RM-treden. Sommige circulaire activiteiten kunnen op verschillende wijze worden ingedeeld. Een vaak moeilijk in te delen categorie is het gebruik van biobased elementen voor nieuwe producten/diensten. In sommige gevallen wordt dit onder R5- Recycle geschaard terwijl in andere gevallen de RM-Ladder wordt gebruikt. In dit onderzoek zijn activiteiten van deze aard onder RM-3 Gebruik Reststroom product geschaard.

Biobased/Circulair

Binnen het analysekader is een onderscheid gemaakt tussen biobased en circulaire activiteiten. Wanneer activiteiten zowel biobased als circulaire componenten hadden, zijn deze ingedeeld onder circulair.

Betrokken partij

Binnen één activiteit kunnen meerdere partijen betrokken zijn. Dit betreft zowel partijen die meehelpen aan de uitvoering van een activiteit als wel activiteiten die naar een bepaalde partij gericht zijn. Beide benadering zijn meegerekend in dit onderzoek.

Doelgroep

Eén activiteit kan meerdere doelen hebben. De doelgroep geeft weer naar welk doel de gevonden activiteiten zich richten. Hierin is een onderscheid gemaakt tussen de eigenbedrijfsvoering, bedrijven en inwoners.

Analyse ingezette beleidsinstrumenten

Overzicht beleidsinstrumenten

Zoals benoemd in hoofdstuk 2, zijn 8 verschillende type beleidsinstrumenten onderscheiden in dit onderzoek. Deze beleidsinstrumenten zijn weer onder te verdelen in verschillende sub-instrumenten. Een uitgebreide uitleg van elk instrument kan worden gevonden in bijlage A1.

Methodologische besluiten

Aantal ingezette beleidsinstrumenten

Binnen het onderzoek is op twee manieren gekeken naar het bepalen van de hoeveelheid CE -activiteiten die raken aan een type beleidsinstrument. Binnen een activiteit kunnen meerdere beleidsinstrumenten zijn ingezet. Dit betekent ook dat binnen één activiteit twee verschillende beleidsinstrumenten van hetzelfde type kunnen zijn ingezet. Een voorbeeld hiervan is de uitvoering van een haalbaarheidsstudie en een marktevaluatie binnen één activiteit. Beide vallen binnen het type beleidsinstrument onderzoek. Bij de uitwerking van alle tabellen in hoofdstuk 4 is gekeken naar het totaal aantal ingezette beleidsinstrumenten. Een haalbaarheidsstudie en een marktevaluatie zijn in dit geval als twee verschillende ingezette beleidsinstrumenten gerekend. In hoofdstuk 3 is in de tabellen het totaal aantal hoofdbeleidsinstrumenten gebruikt en tellen bijvoorbeeld een haalbaarheidsstudie en een marktevaluatie als één keer Onderzoek.